

Nabídka publikací vydaných ČGHSP

Publikace si můžete zakoupit v kanceláři společnosti nebo objednat na dobírku.

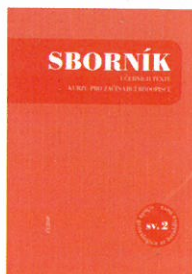
- Úvod do studia genealogie
- Soustava státních archivů, zákon o archivnictví, badatelská etika
- O matrikách
- O českých katastrech
- Informace o předcích v archívech velkostatků
- Státní okresní archivy z hlediska genealogického bádání
- O církevních záležitostech
- Zdroje informací o předcích v církevních a s náboženským vývojem souvisejících pramenech
- Grafické znázornění výstupů rodopisné práce
- O svobodnicích
- Zemské desky
- Právní záležitosti našich předků
- O původu, povaze a vývoji českých osobních jmen
- Využití počítače v rodopisné práci
- Zpracování rodinné či rodové kroniky a činnosti s tím související

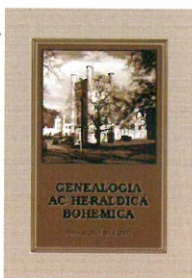
- Jan Podhola, Historie panství a sídla Nečtiny
- Jan Podhola, ČGHSP a koncepce její další činnosti
- Milan Šišmiš, Genealogické aktivity na Slovensku a v slovacikálnom zahraničí
- Věra Němečková, Výuka pomocných věd historických na Univerzitě Hradec Králové
- Zdenko G. Alexy, Súčasná slovenská heraldická spisba
- Klára Kučerová, Genealogické sbírky SÚA – sbírka svobodného pána Wunschwitze
- Luboš Polanský, Úvahy nad původem a vztahem české kněžny Biagoty k Přemyslovcům
- Jiří L. Bílý, Jmenné kritérium v rané genealogii v panovnických a velmožských rodech
- Marek Starý, Anna „von der Luczka“ (K původu první manželky vévody Přemysla I. Opavského)
- Vladimír Rábík, Príspevok k stredovekej podobe znaku mesta Žlutice (Neznáma listina žlutického magistrátu z roku 1491)
- Jiří J. K. Nebeský, Znak Liechtensteinů v 17. století
- Ferdinand Maděra, Heraldické a nápisové památky v Bolechovicích a Jesenici
- Tomáš Krejčík, Možnosti studia heraldiky nové šlechty v 19. století
- Miroslav Pavlák, Jan Peisker (1851–1933) a jeho rod

- O historickém vývoji písma
- Seznámení s učební pomůckou
- Staré způsoby čtení některých písmen
- Obecná zásady výuky čtení starého písma
- O čtení latinských a německých textů
- O ligaturách, zkratkách a značkách
- Vzory písem a číslic
- Cvičné texty s transliterací

cena 250,- Kč

cena 160,- Kč

cena 270,- Kč

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ

Listy

číslo 1/2006
ročník XXVI.

Jan Podhola

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze

Slovo na úvod	1
Jan Podhola	
ČLÁNKY A STUDIE	
Předkové a potomci Františka Ladislava Čelakovského	2
Jan Olejník	
Mathyseové z Hostinné	18
Marek Starý	
Ami Magniet – Příběh hugenota v čase napoleonských válek	38
Vladimír Benda	
Genealogie a genetika	45
Kristián Koubek	
Poučení nejenom pro začínající rodopisce	53
Václav Hásek	
ZPRÁVY ZE SPOLEČNOSTI	
Pozvánka na valnou hromadu ČGHSP	55
Zajímavosti z členské základny	57
Poděkování patří právě Vám	58
Obnovení „střeďníčků“	58
Rodové kroniky v knihovně ČGHSP	60
ANOTACE, RECENZE, ZAJÍMAVOSTI	
Výsledky bádání a osvětové praxe	65
Časopis Rodopisná revue	67
Za všechno může Martin Trnka	68
Hledáme kroniku rodu Šavrdů	70
Velký erbovník. Encyklopedie rodů a erbů v zemích České koruny	72
Jihočeský rod Stini	72
Poklad v Hudlicích	73
Příběh Knihy o Kosti	74
Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost	75
Knihy na dvoře Rožmberků	76
Heraldická ročenka 2005	77
Hledá se...	80

PŘEDNÍ STRANA OBÁLKY:

NEJZNÁMĚJŠÍ PORTRÉT F. L. ČELAKOVSKÉHO OD JOSEFA BECKELA, KOLEM ROKU 1830. REPRODUKCE Z POHLEDNICE, KTERÁ BYLA VYDANÁ U PŘÍLEŽITOSTI 100. VÝROČÍ BÁSNÍKOVA NAROZENÍ V R. 1899.

Vážení přátelé,
ocitáme se na začátku nového roku a jako po řadu minulých let, dostáváte do svých rukou i nové číslo Genealogických a heraldických listů. Tentokrát však netvoří podstatnou část obsahu 1. čísla zpráva z Valné hromady, z důvodu o němž jste byli informováni v minulém čísle. Informace ke konání Valné hromady je nyní obsažena v části Zprávy ze společnosti.

Podstatnou část tohoto čísla tvoří odborné články, z nichž si zaslouží pozornost nejen stať o předcích a potomcích F. L. Čelakovského, či tématicky zcela nová stať Genealogie a genetika, ale především stať o drobném šlechtickém rodu Mathyseů. Především forma zpracování ukazuje na prvotní systematické, důsledné a pečlivě prováděné bádání a lze ji mj. doporučit k aplikaci při vlastním rodopisném bádání a zejména při jeho prezentaci v podobě rodové či rodinné kroniky. Pochopitelně včetně bohatého poznámkového aparátu, což řada badatelů zcela ignoruje nebo na to mnohdy zapomíná. Další náplň pak tvoří tradičně zprávy ze společnosti a další informace. Jedna z nich potěší příznivce tzv. střeďníčků. Po delší časové odmlce se podařilo nalézt, resp. dojednat jejich zajišťování „staronovým“ členem a tak mohou střeďníčky od dubna t. r. opět zaujmout své místo v činnosti společnosti. Nezbyvá než věřit, že důvody pro které před dvěma roky došlo k jejich zrušení již nenastanou a střeďníčky se budou nadále těšit velkému zájmu nejen našich členů.

V činnosti Správního výboru převažovala běžná práce zaměřená na zajišťování úkolů a chodu společnosti vyplývajících ze stanov a závěrů Valné hromady a nebyla narušena žádnou mimořádnou událostí. Případ vloupání do kanceláře společnosti byl pro nezjištění pachatele odložen a záležitost s neoprávněným vydáním Učebnice čtení je nadále v šetření. V prosinci byl úspěšně zakončen kurz pro začínající rodopisce a byly zahájeny přípravné práce k uspořádání výstavy o genealogii a heraldice ve Vysokém nad Jizerou.

Vzhledem k neuskutečnění Valné hromady v období do konce března, využila řada členů v minulém čísle GHL přiložené složenky na úhradu členského příspěvku a tak do současné doby uhradilo příspěvek 2/3 členů. Bohužel přes opakující se každoročně zveřejňované informace o výši a termínu úhrady členského příspěvku, vyskytuje se řada členů, kteří toto zcela ignorují a platí až po upozornění koncem roku nebo částky, které odpovídají výši stanovené před 15 lety. Proto bych chtěl poděkovat členům, kteří již členské příspěvky uhradili a zejména těm pro které stanovená výše není limitující.

Součástí tohoto čísla GHL je i dodatek č. 5 k Průvodci fondem spolkové knihovny, obsahující přírůstky publikací k 31.12.2005.

Závěrem bych chtěl poděkovat členům, kteří na nás mysleli v době Vánočních svátků a na přelomu roku a popřáli nám vše nejlepší do nového roku. Všem členům pak přeji hodně chuti do genealogické a heraldické práce a především dostatek času.

Jan Podhola

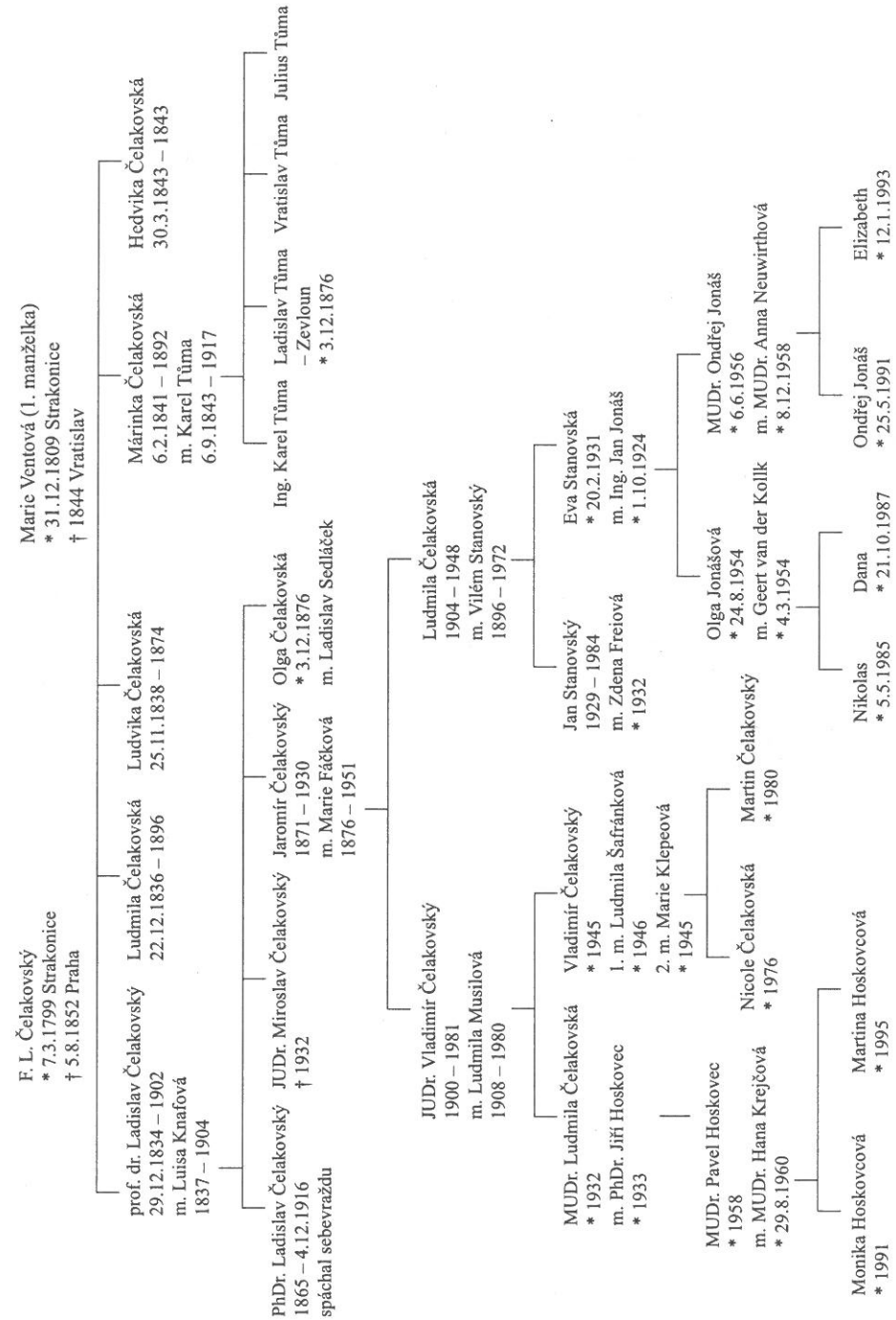
PŘEDKOVÉ A POTOMCI FRANTIŠKA LADISLAVA ČELAKOVSKÉHO

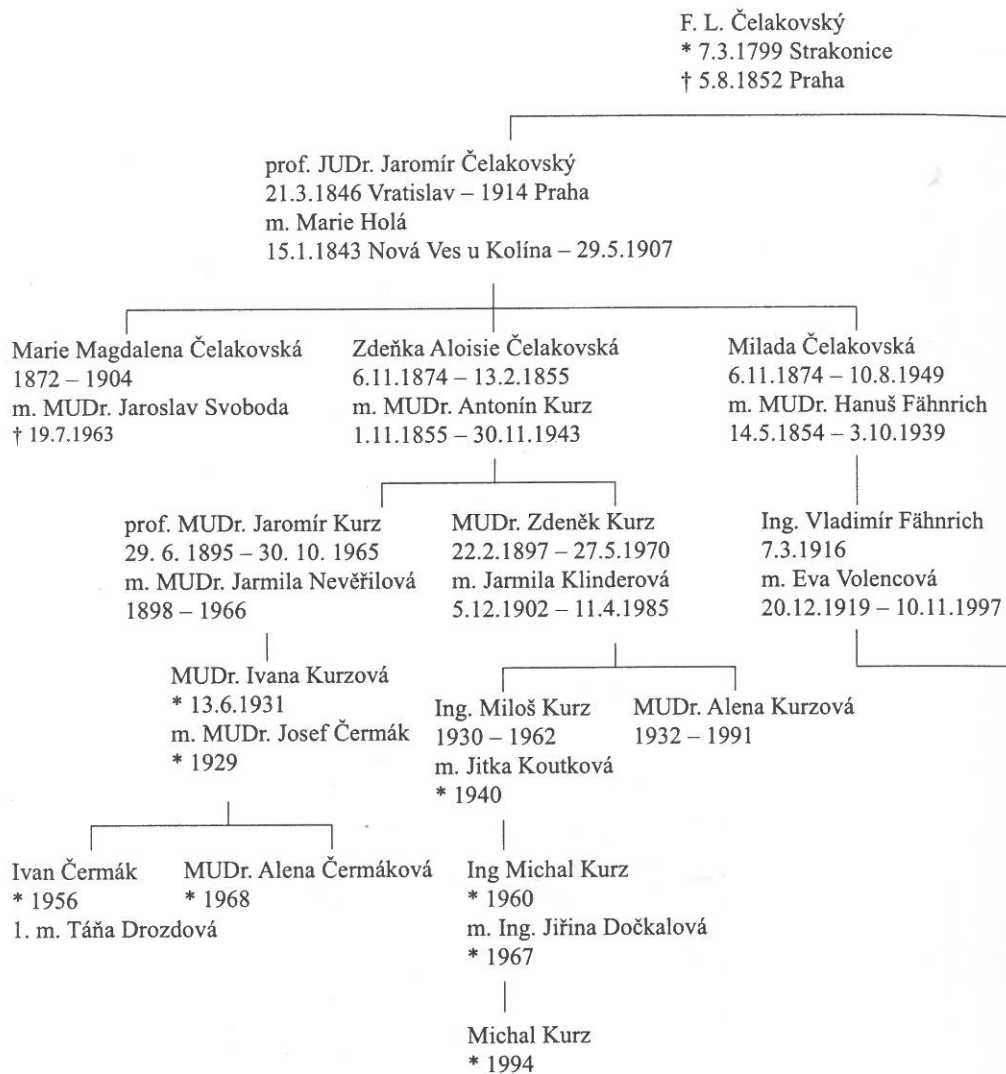
Jan Olejník

Životem a dílem našeho významného básníka a jazykovědce, strakonického rodáka Františka Ladislava Čelakovského se v minulosti zabývala řada literárních historiků, regionálních autorů i vlastivědných pracovníků. Méně již bylo věnováno samotnému rodokmenu, který by vnesl nové světlo do osudů jeho předků i potomků.^{1/}

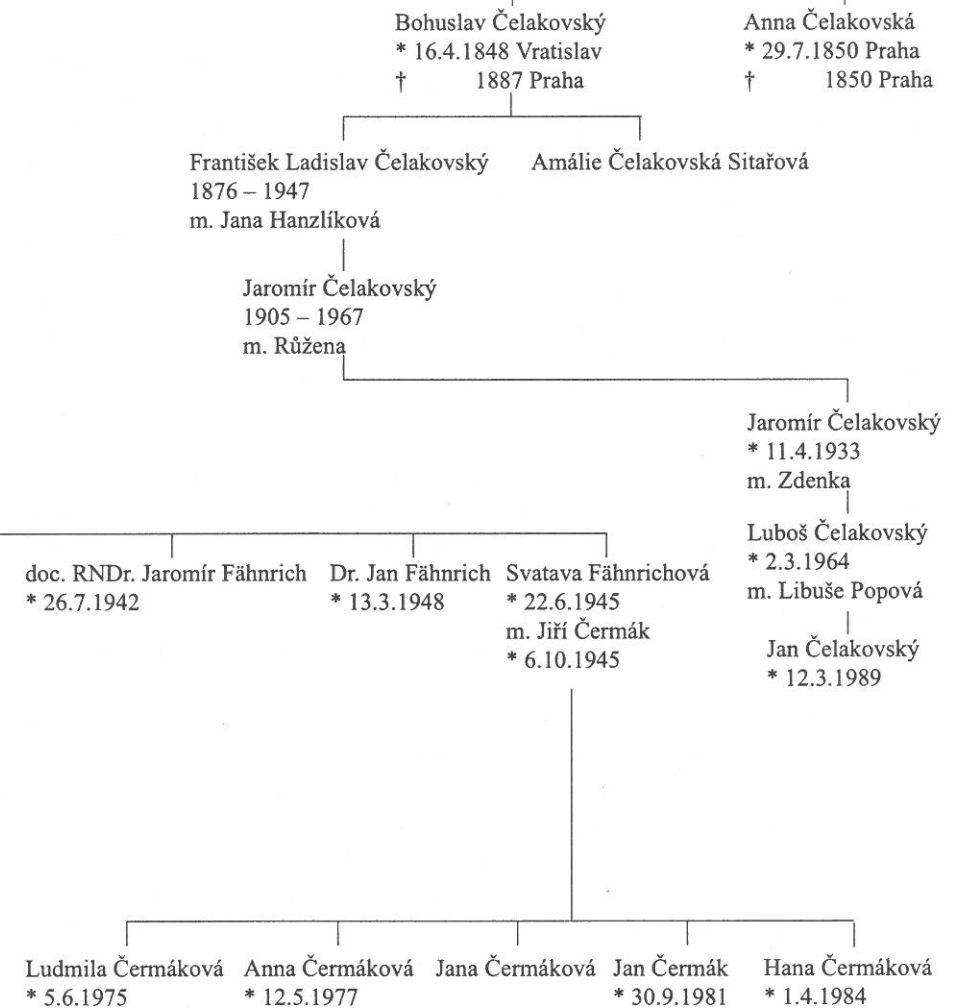

Čelakovský inspiroval řadu regionálních výtvarných umělců. Portrét tuší od Václava Polívky byl zveřejněn v pražském Lidovém deníku v r. 1924 u příležitosti 125. výročí básníkovy narození.

Bohuslava Rajska (2. manželka)
* 11.7.1817 Rožmitál p. Třemšínem
† 2.5.1852 Praha

Počátky rodu Čelakovských sahají přibližně do 2. poloviny 17. století. Berní rula jako jeden z nejstarších dochovaných pramenů eviduje Strakonické panství jako majetek Rudolfa, hraběte Colloredo – Mansfelda, který zastával i funkci velkopřevora maltézských rytířů. Do tohoto dominia spadalo město Strakonice včetně nedalekého městečka Radomyšle a 51 vesnic. V soupisu jednotlivých hospodářů, zahradníků a chalupníků se jméno Čelakovský vůbec nevyskytuje.^{2/} A to i se zřetelem k těm vsím, kterými protékala řeka Otava, či Volyňka (Slaník, Mutěnice, Bezděkov aj.).^{3/}

Matriky prozrazují, že nejstarším dochovaným předkem je Jan Čelakovský, narozený r. 1683. Dalším dítětem, které přišlo na svět až o deset let později byla Dorota Čelakovská. V následujících letech 1695 a 1697 se narodili synové Tomáš a Jan a jako poslední r. 1698 dcera Rozina, která pravděpodobně záhy zemřela. V r. 1703 se narodila další dcera opět stejného jména. Není vyloučeno, že v tomto období došlo k rozdělení rodu na dvě linie. Pro první z nich je charakteristické, že se v matričních zápisech uvádí jako rod mosteckého mlynáře, jinak „*od mostu zvaného*“.^{4/} Je zastoupena především Antonínem Čelakovským. V seznamu narozených od r. 1660 se jeho jméno nevyskytuje, avšak je uváděn jako otec následujících dětí. Z toho vyplývá, že Antonín se s největší pravděpodobností nemusel narodit právě ve Strakonících. Se svou ženou Zuzanou zplodil od r. 1712 do r. 1733 devět potomků.

Druhou větev představuje Mikuláš Čelakovský, který podobně jako Antonín není uveden v strakonických matrikách narození. První mužský potomek toho jména se objevuje až v r. 1712. Jestliže Mikuláš s Dorotou přivedl na svět tři děti, narozené ještě před r. 1721 ve Strakonících, musel se narodit někdy kolem r. 1700. Posléze Mikuláš se svojí rodinou odchází do blízkých Mutěnic na mlýn, kde se do r. 1727 rodili další potomkové. V matrice narození u jejich následujícího syna Josefa, který přišel na svět v r. 1721 již v Mutěnicích je uvedeno, že jsou „*všichni ze Strakonice*“.^{5/}

Velkým problémem Čelakovského rodokmenu je zjišťování všech dostupných údajů o otci básníka F. L. Čelakovského – Vojtěchovi, uváděného též jako Adalbert. Dosavadní literatura uvádí, že Vojtěch pocházel z mutěnické větve a byl synem Doroty Čelakovské, dcery strakonického mlynáře Antonína. Otcem byl Mikuláš Čelakovský, jehož jméno, jak již bylo výše uvedeno, do matrik zaneseno nebylo. Ovšem Dorota Čelakovská skutečně existovala, neboť Antonínu Čelakovskému se v r. 1729 narodila dcera stejného jména, která mohla být matkou Vojtěcha Čelakovského. Mikuláš Čelakovský, jenž se někdy na přelomu let 1721–22 přestěhoval do mutěnického mlýna, měl též dceru Dorotu nar. 1723.

Básníkův otec Vojtěch se měl podle citovaných pramenů narodit 19. dubna 1761, přičemž F. L. Čelakovský udává v jednom ze svých dopisů svému důvěrné-

mu příteli J. V. Plánkovi, že otec zemřel v r. 1824 v domku Na Stráži ve Strakonících ve stáří 72 let. Není vyloučeno, že poslední dvojčíslí letopočtu 1751 mohlo být zaměněno za letopočet 1761. Číslo 5 a 6 bývají ve zběžném rukopise, psaném německou novogotickou kurzívou, velice podobná a při transkripčních může dojít k jejich záměně.^{6/}

Co říkají matriky?

Matriky narozených strakonické fary, vedené od r. 1660 do r. 1880 jsou vnitřně rozděleny na matriční obvody podle vsí.^{7/} Po důkladném prostudování všech částí zjišťujeme, že obě větve Čelakovských se v průběhu 17. a 18. století objevují pouze na dvou místech – ve Strakonících a Mutěnicích.

Ve strakonické větvi se první syn jménem Vojtěch objevuje až v r. 1730 jako dítě Antonína Čelakovského, strakonického mlynáře a Zuzany. Pro zajímavost Vojtěch se narodil 18.4.1730, přičemž původní datum narození je ve starší literatuře uváděno ke dni 19.4.1761. Je toto datum čistě náhodné? Vojtěch ještě téhož roku zemřel.

Další Vojtěch se narodil až r. 1780 jako poslední syn Antonína Čelakovského, narozeného r. 1734 a jeho druhé ženy Rozálie. Jeho děd byl již výše jmenovaný Antonín Čelakovský. Přestože Vojtěch by teoreticky mohl být básníkovým otcem, řada důkazů (dopis Čelakovského o smrti otce, satební smlouva aj.) svědčí proti.

Stopa v této oblasti zatím končí, jiný Vojtěch se ve strakonické větvi neobjevuje.

Mutěnická větev nám také mnoho šancí nedává. Kdybychom se přiklonili k tvrzení, že Mikuláš Čelakovský, o němž víme, že se přestěhoval na přelomu let 1721–22 do Mutěnic, se mohl narodit přibližně kolem r. 1690, bylo by mu v době Vojtěchova narození okolo 60 – 65 let.^{8/} Na tom by nebylo nic divného, avšak matriční záznamy uvádějí, že Mikuláš měl poslední dítě v r. 1727, kterou byla dcera Anna. Není vyloučeno, že by se mohl oženit podruhé a teprve v r. 1751 mít syna. I to je však na pováženu, neboť od r. 1727 po Mikulášově linii již žádné děti v matrikách zapsány nejsou.^{9/} Jako otec Vojtěcha Čelakovského by přicházel v úvahu teprve jeho syn Mikuláš, narozený jak výše uvedeno v r. 1712.^{10/}

Vojtěchova matka Dorota, narozená r. 1729, pocházela ze strakonického rodu Antonína Čelakovského a byla sestrou jediného a již výše zmiňovaného Vojtěcha, narozeného r. 1730. O dalších osudech Mikuláše a jeho ženy Doroty nevíme nic. V matričních záznamech je od r. 1750 vedena pouze mutěnická větev Čelakovských, představovanou mlynářem Janem Čelakovským a jeho ženou Monikou? (Dominikou).

Ačkoliv potomci Jana Čelakovského nesouvisí přímo s linií rodu F. L. Čelakovského, jistě stojí za povšimnutí narození syna Vojtěcha v r. 1754, který ještě téhož roku zemřel jako novorozeně. Záznam o jeho narození je dokladem o různých manipulacích s texty v matrikách narozených. V mutěnické části je totiž tento

zápis včleněn do záznamů o dětech Jana Čelakovského. Vojtěch je zapsán jako dítě matky Doroty, avšak otec uveden není.^{11/}

Dosavadní výzkumy poukazují na skutečnost, že básníkův otec se pravděpodobně nemusel narodit ve Strakonících ani v Mutěnicích.

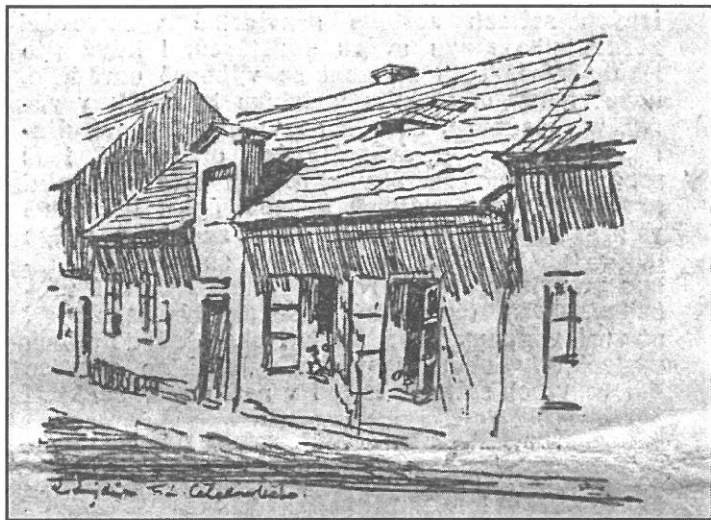
Když se Vojtěch, syn Mikuláše Čelakovského a budoucí otec básníka v r. 1785 oženil coby tesařský tovaryš s Rozálií Neškodnou, oddací matrika uvádí, že byl „třicet let star“ V tomto případě ani tvrzení F. L. Čelakovského o stáří otce nepůsobí příliš věrohodně.^{12/}

Jeho osmačtyřicetiletá manželka pocházela ze starousedlého rodu Žádných ze Strakoníc. Prvním manželem byl Martin Neškodný, punčochář ze Strakoníc, jehož rod se plným právem řadil k nejstarším ve Strakonících.^{13/}

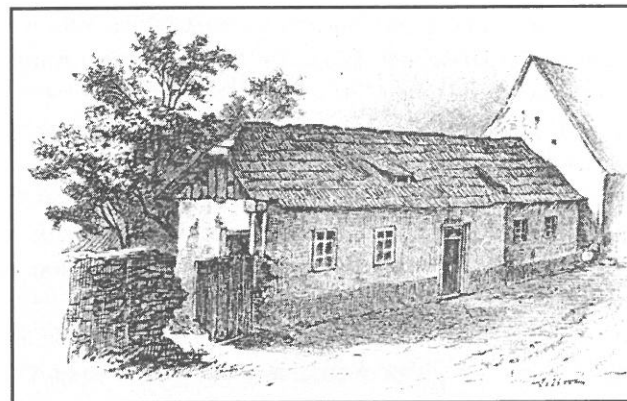
Martin zemřel r. 1781 ve věku pětačtyřiceti let v domku čp. 130. Jeho žena Rozálie nechala po jeho smrti přepsat domek na Vojtěcha Čelakovského, o čemž svědčí svatební smlouva z 18.4.1785. Domek byl tehdy ohodnocen na 70 zlatých rýnských.^{14/}

Dne 24. ledna 1789 Vojtěch ovdověl a oženil se podruhé 20. května 1798 s Annou Steffelovou, dcerou Antonína Steffela, měšťana a obuvníka horažďovického. Podle horažďovické matriky se Anna narodila 16.12.1768 v Horažďovicích.

Dne 7.3.1799 se jim narodil první syn František, pozdější básník, jazykovědec a vlastenec. Za kmotry mu byli František Varaus, zámožný strakonický měšťan a perníkář a paní Anna Burešová.^{15/}

Básníkův rodný domek tak, jak jej znaly celé generace strakonických občanů do r. 1970, kdy podlehl necitlivé demolici. Kresba V. Polívky.

Rodný domek Františka Ladislava Čelakovského ve Strakonících před stavebními úpravami v r. 1860. Kresba uveřejněná v časopisu Zlatá Praha r. 1899.

Po třech letech se narodil druhý syn Antonín, který za čtyři roky zemřel a František zůstal jedináčkem.

Vojtěch Čelakovský zemřel 5. listopadu 1824 na zánět pohrudnice. Po jeho smrti žila matka ještě nějaký čas v domku čp. 131, (v r. 1805 po přechíslování domů získal rodný domek Čelakovského čp. 252) později se přestěhovala k jiným lidem. Po r. 1829 si ji vzal Čelakovský k sobě do Prahy.

První básníkovou známostí byla Terinka Formánková, dcera strakonického měšťana a hrnčíře Vojtěcha Formánka a Apolonie, rozené Žádné.

Méně známá básníková podobizna z doby kolem r. 1850 od J. Mukařovského.

Druhou láskou a současně i první ženou se stala Marie Ventová, dcera strakonického obchodníka a policejního komisaře Josefa Venty a Anny, rozené Hotovcové. Otec Anny byl mlynářem U pěti kol ve Strakonících. Marie Ventová se narodila dne 31.12.1809 ve Strakonících. Po necelé čtyřleté známosti s F. L. Čelakovským uzavřeli oba snoubenci 2.2.1834 manželský svazek. Svatba se konala v kostele sv. Prokopa ve Strakonících. Oddávajícím byl František Vacek Kameňnický, březnický kaplan. Za svědky mu byli bavorovský rodák Josef Krasoslav Chmelenský, autor libreta k první české opeře Dráteník a strakonický vlastenec J. V. Plánek.

Z prvního manželství s Marií Ventovou měl Čelakovský jediného syna Ladislava, pozdějšího předního přírodovědce a botanika, univerzitního profesora. Narodil se 29.11.1834 v Praze.

Prof. PhDr. Ladislav Čelakovský, syn F. L. Čelakovského a Marie Ventové

Již od mládí byl svým otcem veden k vytrvalé práci. Navštěvoval gymnázium ve Vratislavi, kde tamější profesor Dittrich měl na mladého Ladislava neobyčejný vliv v oblasti přírodovědy a sběratelství. Současně přátelství se syny tehdy již slavného a uznávaného vědce J. E. Purkyně sehrálo významnou úlohu pro budoucí badatelskou práci. Ta se projevila v rozsáhlé publikační činnosti věnované převážně morfologii a množení rostlin. Po jistém úsilí získal v r. 1863 doktorát filozofie a kromě správy musejních sbírek vykonával pedagogickou činnost na Karlo-Ferdinandově Univerzitě, kde získal v r. 1880 profesuru. Se svou rodinou navštěvoval

od r. 1874 až do konce svého života v r. 1902 Chudenice, kde se jeho synové Ladislav, Miroslav, Jaromír a později i dcera Olga stýkali s Jaroslavem Kvapilem, budoucím divadelním kritikem a dramatikem. Paní Čelakovská, ač rodem Němka, byla léta činná v českém ženském hnutí a ve vlasteneckých spolcích.^{16/}

Další děti F. L. Čelakovského byly dcery – Ludmila, narozená 22.12.1836, Ludvika, narozená 25.11.1838, Márinka narozená 6.2.1841 a Hedvika, narozená 30.3.1843. Ta však v témže roce umírá.

Ludmila se stala učitelkou a proslavila se svou pedagogickou činností na obecné dívčí škole u sv. Jindřicha v Praze, kde působila téměř dvacet let. Proslulá pražská škola hostila řadu významných osobností českého vlasteneckého života, přičemž sama Ludmila byla nositelkou obrozenecké výchovy mladých dívek. Její byt na Vinohradech byl svědkem mnohých společenských setkání a bohatá knihovna, obsahující otcovo literární i jazykovědné dílo, byla její doživotní chloubou. Léta trpěla těžkým revmatismem a vrozenou srdeční vadou, které nakonec v r. 1896 ve věku 59 let podlehla.

Ludvika, mladší sestra Ludmily též zvolila učitelkou dráhu. Působila na Vyšší dívčí škole v Praze, avšak toto povolání nemohla pro nemoc (trpěla anémií) plně vykonávat. Na radu lékaře se přestěhovala k sázavským sklářům – Kavalírům. Nakonec musela být převezena do pražské všeobecné nemocnice, kde v r. 1874 zemřela na tuberkulozu.

Márinka Čelakovská milovala od dětství hudbu a zpěv. Na doporučení J. E. Purkyně, se stala žákyní věhlasného tenoristy Jana Ludvíka Lukeše. Stýkala se s významnými pražskými rodinami a mecenáši jako např. s rodinou Staňků, Bartelmusů nebo Vojáčků. S nimi prožívala dětství a mládí na Tetíně, vynikala vlasteneckou horlivostí, kterou prezentovala svým zpěvem a hrou na piano. Její manžel Karel Tůma, v době sňatku byl neznámým mladým žurnalistou. Proslul svými monografiemi o významných lidech (Borovský, Washington, Grégr, Garibaldi aj.). V době studií často navštěvoval svého strýce ve mlýně na Berounce, odkud si odnášel hustě popsané poznámky ze života mlynářů, krajánků a lidí kolem mlynářství. Tyto zápisky později vydal pod názvem *Z českých mlýnů*. Staly se nejčtenějšími českými humoreskami 19. století. Karel Tůma jako bojovník za práva národa byl odsouzen a tři roky žalářován za spoluautorství na „velezradné“ brožuru *Pláč koruny české*. Tůmovi měli pět dětí – Marii, Karla, Vratislava, Ladislava a Julia.

Marie Tůmová zemřela r. 1892 ve věku 51 let, Karel Tůma až v r. 1917 na mozkovou mrtvici ve věku 74 let.

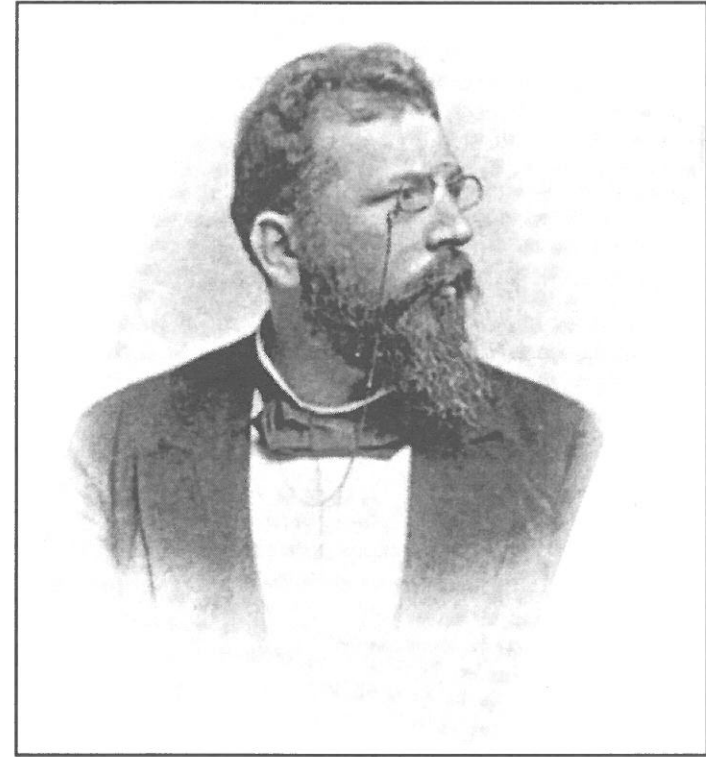
Když Marie Ventová v r. 1844 skonala ve Vratislavi, o rok později dne 2.4.1845 uzavřel F. L. Čelakovský druhý sňatek s Bohuslavou Rajskou (vl. jm. Antoníí Reisovou). Rajská byla ve své době literárně činná a současně byla i ředitelkou dívčího výchovného vlasteneckého ústavu v Budči.

Bohuslava Reisová (Rajská) 2. manželka F. L. Čelakovského

Manželství s Bohuslavou přivedlo na svět nejen další tři děti, ale umožnilo básníkovi vstoupit do společenských kruhů jiných významných pražských rodin a vlastenců (B. Němcová, Dr. J. Frič, Dr. Staněk). Nejstarším z dětí byl Jaromír, narozený 21.3.1846 ve Vratislavi, přední znalec českých právních dějin, pozdější universitní profesor. Druhým synem byl Bohuslav, narozený dne 16.4. v revolučním roce 1848, a třetím dítětem byla dcera Anna, která se narodila 29.7.1850. Ta však téhož roku zemřela.

Jaromír vedle svého bratra Ladislava byl další významnou osobností svého rodu. Narodil se ve Vratislavi, kde jeho otec na Purkyňovu radu nastoupil profesorské místo. Gymnázium již navštěvoval v pražském Klementinu, kde se svými spolužáky pěstoval první literární pokusy, prodchnuté vlastenectvím a národním idealismem. Spolu s Josefem Štolbou, J. V. Sládkem, Ivanem Klicperou, Františkem X. Prusíkem vydávali studentský časopis, který obsahoval mimo jiné prózu, poesii i kritické statě. Jaromír se později stýkal s druhým synem dra Friče Vojtěchem, kolem něhož se vytvářela další literární družina.

Prof. JUDr. Jaromír Čelakovský, syn F. L. Čelakovského a Bohuslavy Rajské

Když v r. 1869 vystudoval práva, pracoval již v zemském archivu, kde prováděl excerpcce pro Fr. Palackého. Po r. 1871 byl již úředníkem pražského městského archivu, kde vytrvalou pílí a dalším studiem podchytil vývoj českého práva. R. 1892 se stal universitním profesorem. Zemřel v r. 1914 v Praze.

Nejmladší syn F. L. Čelakovského, Bohuslav se narodil ještě ve Vratislavi a byl jako poslední dítě otcovým miláčkem. Již od dětství byl často nemocný, avšak přísnou životosprávou a pravidelným denním režimem se zbavil veškerých neduhů. Po vystudování pražské reálky pracoval jako magistrátní úředník.

Bohuslava Rajská zemřela dne 2.5.1852 sotva pětatřicetiletá na tuberkulózu. Za dva měsíce po její smrti dne 8. července 1852 přinesly Pražské noviny první zprávu o onemocnění F. L. Čelakovského. Ten odmítal podávat jakékoli zprávy o svém zdravotním stavu. Podle dobového tisku trpěl prudkými bolestmi rukou i nohou. Ani jeho přítel a mecenáš MUDr. Staněk nemohl pomoci. Dne 3.8.1852 nadiktoval Čelakovský svou poslední vůli. 5. srpna odpoledne upadl do hlubokého bezvědomí a večer po sedmé hodině zemřel.^{17/}

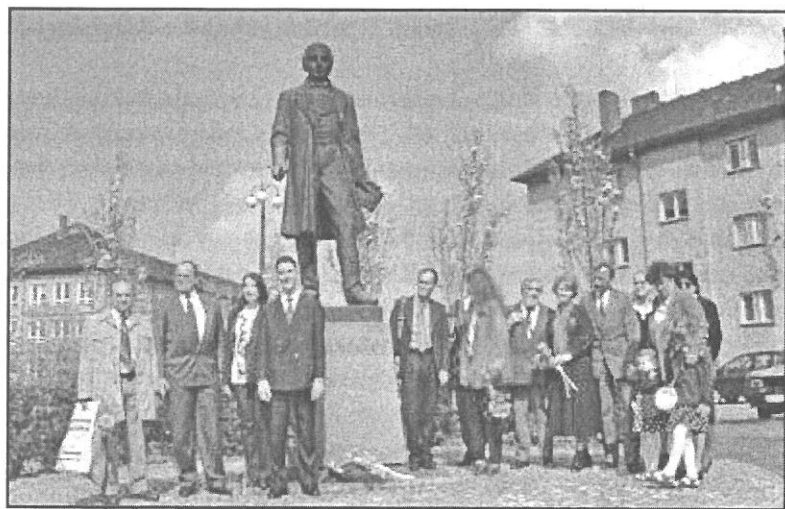

F. L. Čelakovský na úmrtním loži. Rytinu zřejmě zhotovil sochař Emanuel Max podle vlastního sádrového odlitku.

Druhého dne navštívil pozůstalé český sochař Emanuel Max a pomocí sádrového odlitku pořídil básníkovu posmrtný portrét.^{18/} V den pohřbu vydala tiskárna B. Ház a synové vlastním nákladem několik výtisků Čelakovského básní, které rozdávala všem účastníkům.^{19/}

Pohřeb se konal 8. srpna 1852 za velké účasti pražanů i venkova. Kromě významných pražských rodin, v průvodu také kráčeli představitelé naší literatury, vědy a umění. F. L. Čelakovský byl pochován v Praze na Olšanech.

Setkání potomků F. L. Čelakovského ve Strakonících v roce 1999 u příležitosti 200. výročí básníkovy narození. Socha F. L. Č. je dílem Břetislava Bendy.

Poznámky:

^{1/} Příspěvek byl původně určený pro publikaci, kterou připravilo Muzeum středního Pootaví ve Strakonících k 200. výročí básníkovy narození. Srovnej Strakonická zastavení F. L. Č., Strakonice 1999, s. 45 – 50. Po odborných korekturách provedených dnes již zesnulým Dr. Vl. Macurou, byl tento příspěvek zkrácen, přičemž byl ochuzen o několik dílčích údajů. Proto nyní s povděkem využívám příležitosti, kterou mi umožnila Česká genealogická a heraldická společnost v Praze k opětovnému publikování příspěvku pokud možno v celém znění.

Rodovému původu F. L. Čelakovského se nejvíce věnoval František Bílý, bývalý zemský školní inspektor., in: Bílý, F.: Z mládí F. L. Čelakovského. Osvěta. Praha 1899, s. 246 – 253.

Na části literární pozůstalosti pracoval radomyšlský rodák Dr. Miloslav Novotný. Velké úsilí pro hlubší poznání básníkovy života ve vztahu k jeho rodnému městu vynaložil profesor bývalého reálného gymnázia ve Strakonících Miroslav Treybal. Stál u zrodu mnohých kulturních a společenských akcí, které přibližovaly občanům život a působení slavného rodáka, jeho dílo a tradici moderní poezie v české literatuře. Poděkování patří rodině jeho syna ing. M. Treybala, která z písemné pozůstalosti pana profesora poskytla velice cenné studie a materiály.

^{2/} HAAS, A., Berní rula. Kraj Prácheňský I., sv. 27., Praha 1954, s. 61 – 96.

^{3/} Prameny a literatura často hovoří o rodu Čelakovských jako o mlynářích na Otavě.

^{4/} SOA Třeboň, fond Matriky, matriční obvod Strakonice, matriky narozených 1660 – 1867 matriky oddací 1664 – 1867 a matriky zemřelých 1706 – 1864. Celkem 32 knih.
SOKA Strakonice, Děkanský úřad Strakonice, rejstříky k matrikám č. 25, 26, 27, 42.

^{5/} SOA Třeboň, fond Matriky, m. o Strakonice, matrika narozených č. 3 (1716 – 1798)

^{6/} In: Bílý, F.: Z mládí F. L. Čelakovského. Bílý se pravděpodobně mýlil, když uvádí narození Vojtěcha o deset let později tj. 19. 4. 1761.

^{7/} Matriční obvod Strakonice zahrnoval farní obvody Drachkov, Droužetice, Libětice, Mutěnice, Pracejovice, Přední Zborovice, Radošovice, Sousedovice, Strakonice.

- 8/ Bílý se domnívá, že Vojtěch byl synem Mikuláše Čelakovského z mutěnické větve. Srovnej BÍLÝ, Fr., Z mládí F. L. Čelakovského.
- 9/ F. Bílý udává, že šlo nejspíše o syna předešlého Antonína Čelakovského, což je v rozporu se skutečností, že s první ženou Kateřinou měl děti v letech 1753–1769. V matrikách strakonického děkanství zapsány nejsou, zachyceno je pouze mutěnické potomstvo. Ani podobné tvrzení Bílého, že Antonín měl s druhou ženou Rozálií v letech 1769–1780 další děti se nedá řádně doložit.
- 10/ Srovnej BÍLÝ, Fr., Z mládí F. L. Čelakovského.
- 11/ SOA Třeboň, fond matriky narozených, m. o. Strakonice, f. o. Mutěnice, kniha č. 3. Zápis o pokřtěném dítěti Vojtěchovi udává matku Dorotu. Otec není uveden, což svědčí pravděpodobně o nemanželském dítěti nebo rodiče nemuseli být ještě oddáni. Přestože je nemanželským dítětem v matrice věnována samostatná příloha, je zápis včleněn do mutěnické linie Čelakovských.
- 12/ Srovnej BÍLÝ, Fr., Z mládí F. L. Čelakovského, s. 247.
- 13/ SOA Třeboň, fond matriky, m. o. Strakonice. Matriky narozených č. 1 – 5 jsou dokladem starousedlého a později rozvětveného rodu Neškodných. Podobně je tomu i s rodinou Žádných.
- 14/ Srovnej BÍLÝ, Fr., Z mládí F. L. Čelakovského.
- 15/ SOA Třeboň, fond matriky narozených, m. o. Strakonice, kniha č. 5.
- 16/ Autor sleduje pouze rozrod prvních potomků F. L. Čelakovského. Dalším následovníkům a rodinným příslušníkům slavného básníka bude věnována samostatná studie, která se v průběhu tohoto příspěvku zpracovávala. Vzhledem k tomu, že pátrání po současných potomcích, z nichž řada žije i mimo hranice naší republiky je velmi obtížné, nedostala další studie svou konečnou podobu. Za první poskytnuté informace k výše uvedené problematice, především děkuji PhDr. H. Turkové, ředitelce Knihovny Národního muzea v Praze. Dále děkuji p. Mgr. Štěpánu Kotkovi z Liberce za informace k rodině dra Ladislava Čelakovského. Můj dík patří starostovi obce Skřivany (okr. Nový Bydžov) p. Vladimíru Futerovi a básníkovi přímému potomku p. Jaromíru Čelakovskému z Poříčan. Při sestavování podrobnějších rodinných údajů patří velký dík zejména pí dr. Hoskocové – Čelakovské, která vždy s velkým zájmem celou

práci na rodokmenu podporovala. S povděkem připomínám i další potomstvo Čelakovského rodu zejména pana Vladimíra Čelakovského, nyní žijícím ve Švýcarsku a paní dr. Evu Stanovskou, toho času žijící s rodinou v USA. Tito potomci pochází z prvního manželství F. L. Čelakovského se strakonickou Marií Ventovou.

Z druhého manželství s Bohuslavou Rajsou mi vyšlo vstříc potomstvo dnes již zesnulého Ing. Vladimíra Fährnicha z Prahy, který mi zaslal krásnou hudební nahrávku. Je to klavírní skladba Jindřicha Káana z Albéstu zkomponovaná na Čelakovského básničku „Ptáče“, kterou zahrála Milada Čelakovská, manželka MUDr. Hanuše Fährnicha v r. 1944. Na nahrávce jsou i proslovy některých členů rodu Čelakovského o Velikonocích v r. 1942.

V neposlední řadě patří dík i rodině Čermákových z Prahy a Jaromíra Čelakovského.

BŘEZINA, J., Děti slavných rodičů. Praha 1995.

17/ Srovnej BÍLÝ, Fr., Vzpomínka na poslední léta Frant. Lad. Čelakovského. In: Slavnostní list posvěcený památce Frant. Lad. Čelakovského. Strakonice 1892.

18/ MALÝ, J.: František Lad. Čelakovský. Životopisný nástin. Praha 1852., s. 4. Malý uvádí, že zemřel po šesté hodině večerní. In: MALÝ, J., Frant. Lad. Čelakovský. Životopisný nástin. Praha 1852, s. 19.

19/ Srovnej BÍLÝ, Fr., Vzpomínka na poslední léta Frant. Lad. Čelakovského. In: Slavnostní list. Strakonice 1892. SOKA Strakonice, fond Pozůstalost F. L. Čelakovský, kart. č. 2.

MATHYSEOVÉ Z HOSTINNÉ

Marek Starý

14. dubna 1628 vyšel z kanceláře císaře Ferdinanda II. česky psaný majestát, ve kterém byl Samuelu Mathyseovi, jenž „z rodu dobrého stavu rytířského v království našem českém po předcích svých jest pošel“, obnoven rytířský stav s predikátem „z Hostinný“. Zároveň mu byl polepšen znak, popsáný v příslušném dokumentu jako „štit modré neb blankytné barvy, v němžto pták fénix okřídlený své přirozené barvy, sedíce na hnízdě svým hořícím, nad štítem otevřený turnířský rytířský helm a okolo něho přikryvadla nebolížto fafrnochy modré neb blankytné a žluté neb zlaté barvy z obouch stran dolův potažené visí, nad tím nade vším koruna zlatá královská, z nížto vyniká opět pták fénix tím vším způsobem, jako v štítu“. Pro případ, že by Samuel zemřel bez mužských potomků, měli predikát i erb zdědit jeho strýcové Samuel, Václav a Pavel, synové Jiřího Havránka.^{1/} Podstatná část majestátu byla v roce 1653 vepsána do zemských desk.^{2/} Rod Samuelových potomků, rytířů Mathyseů z Hostinné (často uváděno též ve tvaru „z Hostiny“), rozhodně nehrál v českých dějinách významnou úlohu. Přesto má sledování jejich osudů nepochybný význam, neboť v nich lze spatřovat vcelku modelový příklad života drobné šlechty v 18. století. Díky zachovaným matričním zápisům je také možná téměř úplná rekonstrukce jejich genealogie.^{3/}

O Samuelových předcích toho příliš známo není. Jisté je, že se při své rehabilitaci odvolával na latinský majestát krále Vladislava Jagellonského ze 17. listopadu 1483, kterým byly šlechtictví a v podstatě totožný erb uděleny Jindřichovi „de Hostuna“ a jeho synům Janu Chrystosomovi, královskému sekretáři, Oldřichovi, Isidorovi a Ambrožovi.^{4/} Jan Chrystosom vedl v roce 1504 s Janem Šenkem od Hory Kutny při o poručenství^{5/} a jeho žena Dorota z Norimberka se v roce 1510 soudila s novoměstskou městkou Martou Selíkovou.^{6/} V obou případech se Jan Chrystosom píše „z Hostouně“ a stejný tvar má přídomek Oldřicha, který v letech 1510–1511 obhajoval před komorním soudem svůj půhon na Jaroslava z Kolovrat.^{7/} Tento tvar nejlépe odpovídá původnímu „de Hostuna“ a vztahuje se nejspíše k městečku Hostouň blízko Prahy, odkud patrně Jindřich a jeho synové pocházeli. Naproti tomu se ovšem na Moravě na přelomu 15. a 16. století objevuje Isidor „z Hostimě“, kanovník brněnské svatopetrské kapituly.^{8/} S ohledem na totožné, dosti neobvyklé křestní jméno i podobný predikát je patrně třeba ztotožnit ho s majestátem jmenovaným Jindřichovým synem, zvolivším očividně církevní dráhu. Potomkem Jana Chrystosoma nebo některého z jeho bratrů byl zřejmě Jiří

Sekretář z Hostouně, v roce 1528 ženatý s Apolenou z Újezda,^{9/} jeden ze signatářů „přátelského usnesení stavů českých“ v březnu 1547.^{10/} Zemřel před rokem 1553, kdy dluhy a pohledávky po něm řešila jeho sestra Beatrix.^{11/} Poté se predikát z historické scény na několik desetiletí ztrácí, aby se teprve v roce 1628 znovu objevil v dosti pozměněné a v pramenech navíc nezřídka poněkud kolísající podobě. Genealogickou návaznost mezi původními rytíři z Hostouně a Samuelem Mathyseem přitom nelze hodnověrně prokázat. Celkem pravděpodobná se jeví hypotéza, že Samuel byl potomkem některého z nich v ženské linii, doklady ale schází.

Samuel se v písemných pramenech připomíná ještě před obnovením šlechtictví, a to v roce 1623, kdy se jako koncipista při české kanceláři dožadoval na základě odkazu nedávno zesnulého Albrechta Kekuleho ze Stradonic († 21. srpna 1622) vydání vyhořelého Kekulovského domu na Koňském trhu.^{12/} Téhož roku se 29. října oženil s Helenou Proklovou z Proksdorfu.^{13/} Je pozoruhodné, že záhy potom, co bylo císařem uznáno jeho šlechtictví – a to nelze hodnotit jinak než projev panovnickovy přízně – objevil se náhle na seznamu osob, povoláných v roce 1630 před tzv. komisi transactionis ve věci pokuty za účast na stavovském povstání.^{14/} Ze souvislosti lze předpokládat, že mu v tomto momentě možná přímluvou pomohl Albrecht z Valdštejna; v roce 1633 zastává totiž Samuel úřad Valdštejnova hejtmana na panstvích Nové Zámky, Česká Lípa a Stvolínky. Šlo ovšem jen o epizodické působení ve správě frýdlantského vévodství – v letech 1630–1631 je v této funkci připomínán Baltazar Leopold Künel, po Valdštejnově smrti ji pak převzal Jošt Elbel, připomínaný jako novozámecký hejtman roku 1635. S největší pravděpodobností právě v souvislosti se službou frýdlantskému vévodovi získal Samuel tři statky ve Veselém (německy Freudenberk, zhruba 3 km jihozápadně od České Kamenice), které někdy před rokem 1658 prodal Leopoldu Hirschovi.^{15/} Generalissimův pád každopádně Samuela bezprostředně neohrozil a ještě v roce 1653 se připomíná jako císařský rada nad počty.^{16/}

S přihlédnutím ke křestnímu jménu a známým datům lze za Samuelovy děti se značnou pravděpodobností považovat další dva členy rodu, objevující se v pramenech ve druhé polovině 17. a na počátku 18. století. Prvním z nich byla Ludmila Mathyseová, jež se 1. listopadu 1689 provdala za Jana Ignáce Františka Miseronihovo z Lisonu. Zemřela 29. srpna 1722, údajně ve věku osmasedmdesáti let, a pohřbena byla u svatého Víta.^{17/} Přežila tak svého manžela, syna pražského architekta Dionýsa Miseronihovo, povýšeného v roce 1653 do říšského rytířského stavu. Jan Ignác František, narozený 6. června 1647,^{18/} totiž zesnul již 20. května 1717.^{19/} Pokračovatelem rodu, zřejmě Samuelovým synem a Ludmiliným bratrem, byl pak Jan Samuel Mathyseus z Hostinné, který se 13. ledna 1674 u svatého Víta oženil s Ludmilou Františkou Turkovou z Rosenthalu a Šturmfeldu.^{20/} Ludmila Františka byla dcerou nobilitovaného staroměstského měšťana a primátora Mikuláše Turka

z Rosenthalu a Šturmfeldu († 1672) a jeho manželky Zuzany. Malá Františčina pečeť s aliančním erbem Mathyseů z Hostině a Turků z Rosenthalu se zachovala na jejím listu z dubna 1678, uloženém v Archivu Národního muzea.^{21/}

Oba manželé pocházeli z nové šlechty, původem pražsko-patricijské, a tak zpočátku celkem přirozeně žili na Novém Městě, kde se jim i narodily první tři děti. Teprve v roce 1678, trhovou smlouvou ze dne 6. června, koupili společně od Jindřicha Haugvice z Biskupic jeho nevelké zboží v čáslavském kraji, zahrnující ves Sedlc (dnešní Sedlice), při ní dva grunty selské a chalupu, vše pusté, v Němčicích krčmu výsadní a grunt selský pustý, mlýn pod Sedlci s pilou, tvrz Vesec (dnes zaniklá) a ves Keblov s krčmou, to vše a se vším příslušenstvím a poddanými za 12.700 rýnských zlatých, z nichž 9.700 bylo zapláceno hotově a zbylá suma měla být i s úroky splacena ve třech splátkách v následujících třech letech.^{22/} Mathyseové se tak transformovali na klasickou drobnou pozemkovou šlechtu.

Nakolik je známo, zplodil Jan Samuel s Ludmilou Františkou čtyři potomky, samé syny. Tři z nich byli pokřtěni na Novém Městě u svatého Štěpána – prvorozený Václav Samuel František 4. října 1675, Jan Vratislav 15. dubna 1677 a Bohuslav Podiven 24. srpna 1678.^{23/} Druhý jmenovaný však zemřel jako dítě a byl u svatého Štěpána pohřben 16. srpna 1678.^{24/} Čtvrtý syn Vratislav František se narodil již v době, kdy jeho rodiče přesídlili z Prahy, a byl pokřtěn 25. listopadu 1680 v Křivsoudově.^{25/}

Jan Samuel Mathyseus z Hostiny se jako žijící naposledy připomíná v kvitanci Jindřicha Haugvice z Biskupic z července 1681. V letech 1682–1683 vystupuje Ludmila Františka Mathyseová samostatně ve sporu s hrabětem Václavem Karlem Čabelickým ze Soutic.^{26/} Z toho však nelze vyvozovat, že by byl Jan Samuel již mrtev, neboť Ludmila řešila vlastním jménem některé majetkoprávní záležitosti již během jeho života. Spíše se zdá, že byl její choť tou dobou ještě naživu. Teprve 26. února 1685 adresovali totiž pražští královští místodržící úředníkům desk zemských list, v němž jim oznámili, že jménem a na místě císaře Leopolda svěřili poručenství nad Václavem, Bohuslavem a Vratislavem, syny zemřelého Jana Samuela Mathysea, jejich matce Ludmile Františce, a to na její žádost. Kromě výchovy dětí jí byla svěřena i správa jejich majetku, k radě jí byli přidáni Jan Jakub Kosthaim z Kosthaimu, rada dvorského a komorního soudu a úředník podkomořího při zemských deskách, a Kašpar Franc z Frankenhaimu.^{27/} O dva dny později, 28. února, Ludmila Františka formálně před úředníky desk zemských poručenství přijala a zaručila se svou polovicí Keblova i dalším svým jménem, které v té době měla nebo by ho v budoucnu nabyla, „že jmění tímž sirotkům, dětem svým, nezmenšovati a neutráceti, nýbrž jako své vlastní věrně spravovati a opatrovati, před škodou hájiti a ve všem, též vždycky, dobré a užitek sirotčím vyhledávati a fedrovati bude“.^{28/} Vzápětí musela pokračovat v řešení sporu s Vojtěchem Jiřím

Voračickým z Paběnic ve věci Vojtěchova poddaného, kterého její zemřelý choť dříve z neznámých příčin zadržel i s párem volů.^{29/}

Zdá se pravděpodobné, že Jan Samuel zemřel jen nedlouho předtím, než místodržící rozhodli o přiznání poručenství jeho vdově – pro srovnání Justina Ludmila rozená Boryňová ze Lhoty byla v této pozici místodržícími potvrzena 27. září 1685,^{30/} přičemž její manžel Jiří František Věžník z Věžník zemřel v průběhu roku 1685.^{31/} Smrt Jana Samuela lze tedy nejpravděpodobněji klást do druhé poloviny roku 1684 či na počátek roku následujícího.

Z praktických důvodů sáhla Ludmila Františka záhy po manželově smrti k formálnímu sjednocení majetku, když koupila dědický podíl svých dětí. Speciálně jmenovaní komisaři Bernard František Věžník z Věžník, hejtman čáslavského kraje, a Václav Ferdinand Obytecký z Obytec, uzavřeli jménem nezletilých Mathyseů dne 11. července 1686 s Ludmilou smlouvu, v níž byl po Janu Samuelovi pozůstalý majetek, statek Keblov „z tvrzkou starou ode dřeva stavěnou, item s tvrzí vnově vystavěnou, též se dvoumi dvory, ovčínem, stodolami, špejchary, chlívy, poplužím a rolmi k nim náležející, vornými i nevornými, oulehlemi, chmelnicí, zahradou kořenou neb kuchyňskou, z štěpnicemi, lukami, lesy, porostlinami, pastvinami, háji, rybníky, s vodotočinami, mlejny, které svobodnický byly a fiskalem dle předešlých způsobů se řídití mají, se vším panstvím, myslivostí i vši zvoli, též vesnicí řečenou Keblov, sumou co tak lidí poddaných na obzvláštním rejstříku obojího pohlaví poznamenáno se zanechává, přítomnými i zběhlými ... na týchž gruntech keblavských s platy stálými i běžnými i ze všemi povinnostmi, z hospodami vejsadními a v těch mezích a hranicích, tak jakž souce v sobě též statek obmezen jest“ oceněn na 17.000 rýnských zlatých – z toho 8.500 patřilo Ludmile jako spoluvlastnici a zbylých 8.500 měla sirotkům jakožto jejich matka a poručnice vyplatit do dosažení dospělosti.^{32/} Jak vidno, několikaletá vláda Jana Samuela a jeho manželky byla po ekonomické stránce rozhodně úspěšná a vedla k celkem zřetelnému zhodnocení panství.

Výše popsané vyřešení majetkových záležitostí bylo zřejmě motivováno především plánovaným druhým sňatkem ovdovělé Ludmily, která se 27. listopadu 1686 v onšovském chrámu znovu provdala za rytíře Václava Michala Zňovského z Korkyně a Cholovic.^{33/} Jednalo se o příslušníka původně uherského rodu, příslušného do Čech krátce před Bílou Horou. Narodil se někdy v polovině padesátých let 17. století Bohuslavovi Řehořovi Zňovskému z Korkyně a jeho první manželce Johaně Veronice Vražďové z Kunvaldu.^{34/} S Ludmilou zplodil další dvě děti – dceru Ludmilu Veroniku, pokřtěnou 6. října 1687 v Křivsoudově,^{35/} a syna Václava. Obě však záhy po narození zemřely.

Jestliže v rodinném životě Ludmilu pronásledovalo neštěstí, po stránce majetkové si nemohla stěžovat. Mohla si dokonce dovolit koupit od hraběnky Angeliny Anny Sybily Hrzánové z Harasova, rozené ze Žerotína, za 11.370 rýnských

zlatých sousední stateček Buřenice, zahrnující ves Buřenice s poplužním dvorem a hospodou, ves Babice a mlýn a pilu v Martinicích a další příslušenství (kromě filiálního kostela a pěti sedláků).^{36/}

Druhé Ludmilino manželství trvalo jen krátce. Již 2. srpna 1689 v kebllovském zámečku zemřela a o dva dny později byla převezena do chrámu v Onšově, kde byla pohřbena po levé straně oltáře. Společně s ní sem byly v souladu s jejím přáním z Keblova převezeny i obě předčasně zemřelé děti z druhého manželství.^{37/} Zmíněné přání bylo obsaženo v závěti, kterou Ludmila Františka sepsala v předtuše blížící se smrti 31. července 1689 na Keblově.^{38/} Veškerý svůj majetek v něm odkázala z jedné poloviny třem synům z prvního manželství, z druhé současnému manželovi.

V souladu s ustanoveními kšaftu byli po provedení soupisu pozůstalosti, nacházející se zčásti i v domě v Pasířské ulici na Novém Městě pražském, uvedeni hejtman čáslavského kraje Jan Jakub Kosthaim z Kosthaimu a Václav Michal Zňovský.^{39/} Jan Jakub byl již několik let poručníkem mladých Mathyseů; podle zemského práva totiž správu majetku sirotků nemohla vést ovdovělá matka, pokud se znovu provdala.^{40/} Společná držba byla ovšem logicky od samého počátku problematická, a proto se dědicové již 11. listopadu 1690 porovnali tak, že z nemovitých statků připadl nezletilým Mathyseům Keblov, Sedlec a Vesec, zatímco jejich otčímovi Buřenice a Babice.^{41/} Již 16. října 1692 však Václav Michal prodal svůj díl za 10.000 rýnských zlatých svobodnému pánovi Děpoltovi Františkovi von Devaldt na Lukavci, Křešíně a Mezilesí.^{42/} Později se podruhé oženil s Annou Magdalenou Františkou z Hillebrandu, vdovou po královském prokurátorovi Václavu Michalovi Lhotákovi ze Lhoty na Vysoké Lhotě a Čenovicích, a po její předčasné bezdětné smrti (5. září 1691) potřetí s Annou Kateřinou Tluksovou Vrábskou z Vrábí. Dne 25. srpna 1708 byl ve sklepě svého pražského domu zavražděn jakýmsi Maxmiliánem Salavou, podle všeho milencem zmíněné třetí manželky.^{43/}

Majetkoprávní situace mladých Mathyseů se záhy po rozdělení Ludmilina dědictví poněkud zkomplikovala tím, že nejstarší Václav Samuel vstoupil do jezuitského řádu. Jak vyplývá z dopisu poručníka Jana Jakuba Kosthaima pražským místodržícím, v roce 1697 Václav převedl v souladu s běžnou praxí své jmění na řád a jezuitský prokurátor „*při mně jakožto poručníku skrze dvoje psaní se ohlásil a takové [jmění] na hotových penězích ode mne míti žádá, s tím zakazováním, že z dotčeného jmění veš praveného sirotka, již magistra Václava Mathyzeusa, druhým dvoum sirotkům, bratrům jeho, jistý díl zanechán býti má*“. Jan Jakub ale poukázal na to, že „*nadepsaných sirotkův jmění na jednom toliko skrovném Keblov řečeném statku záleží, v hotovosti pak téměř se nic nenachází*“ a žádal místodržící o souhlas, aby si mohl potřebnou částku 3.000 zlatých vypůjčit a zaručit se za ni sirotčím statkem. Po podání dobrozdání několika vybraných šlechticů byl souhlas

udělen a 31. října 1697 byli obesláni deskoví úředníci, aby tento souhlas zanesli podle obyčeje do zemských desk.^{44/} V roce 1698 pak Jan Jakub skutečně vyplatil Tovaryšstvu Ježíšovu sumu 2.100 rýnských zlatých.^{45/}

Zbylí dva bratři se na sklonku 18. století ujali nad rodičovským dědictvím samostatné vlády, již 24. dubna 1703 však prodali zboží Sedlc se dvěma selskými grunty a jednou chalupou, s jedním nově vystavěným hospodářským dvorem a jedním selským gruntem v Němčicích, dvěma mlýny pod Sedlcem, rytířským sídlem Vesec či Sedlc, pivovarem, vsí Keblov s jedním vystavěným dvorem, kovárnou a dalším příslušenstvím a všemi poddanými (s výjimkou pěti jmenovitě uvedených) Leopoldu Donatovi Trautsonovi, hraběti z Falkenštejna, dědičnému zemskému hofmistrovovi v Rakousku a dědičnému maršálkovi v Tyrolích, pánovi na blízkém Křivsoudově, což bylo 7. listopadu téhož roku vepsáno do zemských desk. Kupní suma byla stanovena na 23.400 zlatých a 300 zlatých klíčného, větší část těchto peněz ale pohltily dluhy mladých Mathyseů.^{46/}

Zatímco starší Bohuslav se po celý život neoženil, mladší Vratislav uzavřel sňatek v podstatě vzápětí po dosažení zletilosti a první tři děti se mu narodily ještě na Keblově. Jeho manželkou se stala 7. listopadu 1700 v Praze na Starém Městě Kristina Alžběta Schönbachová ze Schönbachu,^{47/} dcera Petra Theodora Schönbacha, ředitele komory rýnského falckraběte v Düsseldorfu.^{48/} Kde se Vratislav s poněkud cizokrajnou nevěstou seznámil, těžko odhadovat. Každopádně po prodeji otcovského statku s ní přesídlil do Křtěnovic na Mladovožicku, nevelké vsi, v níž se ovšem nacházelo hned několik svobodných šlechtických dvorů. Jeden z nich, od starodávna se nacházející v majetku rytířského rodu Jenšíků z Ježova a nazývaný proto Jenšíkovský, se stal na další čtvrtstoletí novým rodovým sídlem. Smlouvou datovanou 8. května 1704 koupil Vratislav od Marie Alžběty Zňovské z Löwenfelzu dva díly zmíněného dvora za 4.400 rýnských zlatých a 20 zlatých klíčného^{49/} a 14. prosince přikoupil od Matěje Jenšíka z Ježova zbylý díl za 1.500 zlatých.^{50/} Hodnota nově zakoupeného zbožíčka byla řádově podstatně nižší než polovina kupní ceny za kebllovského panství, což opět jasně dokumentuje, že Mathyseové prodávali Keblov hlavně kvůli dluhům. Za pozornost také stojí skutečnost, že Marie Zňovská z Löwenfelzu, od které Vratislav větší část křtěnovického dvora koupil, byla švagrová jeho otčima Václava Zňovského – další velmi pěkný doklad skutečnosti, že i ve zdánlivě nepředvídatelném stěhování drobných šlechticů hrály začasť důležitou úlohu rodinné a příbuzenské vztahy.

V Křtěnovicích se manželskému páru narodili a ve farním chrámu v Nové Vsi u Mladé Vožice byli pokřtěni čtyři další potomci, z nichž dva nejmladší, syn František Bohuslav, pokřtěný 30. října 1711, a dcera Uršula Kordula, již se svátosti křtu dostalo 21. října 1712, zemřeli jako děti.^{51/} Dost možná potkal stejný osud i Ludmilu Františku, pokřtěnou 24. ledna 1708,^{52/} neboť se v písemných

pramenech dále neobjevuje. Nelze ovšem vyloučit ani možnost, že vstoupila do některého ženského kláštera či zemřela svobodná někde v ústraní.

16. června 1722 provdal Vratislav Mathyseus v novoveském chrámu svou prvorozenou dceru Kateřinu Markétu Konstancii, pokřtěnou 11. června 1701 v Křivšoudově,^{53/} za Václava Peclinovského z Peclinovce.^{54/} Ten pocházel z málo významného rytířského rodu, přežívajícího na samé hraně šlechtictví. Někteří Peclinovští drželi svobodnické dvorce a ne jeden z nich se oženil s poddanou dívkou, takže sledování jejich rozrodu je nadmíru obtížné. Václav je snad totožný s Václavem Peclinovským zemřelým v roce 1723, synem Jana Peclinovského, vlastníka jiného křtěnovického dvora.^{55/}

Svatba Kateřiny Markéty byla zřejmě posledním významným momentem křtěnovické periody Mathyseů. Smlouvou datovanou 12. srpna 1728 totiž Vratislav prodal Jenšíkovský dvůr za 6.700 rýnských zlatých Žofii Ludmile Wetzkerové, rozené von Sternegg.^{56/} Další zápisy o rodině Mathyseů jsou pak obsaženy v matričních knihách v nedalekých Hošticích, nacházejících se cca 5 km západně od Křtěnovic (dnes část obce Nemyšl). Již 2. ledna 1730 tu byl svědkem křtu Vratislavův nejstarší syn Jan Josef, 19. září 1731 jeho mladší bratr Jan Václav a i později se tu a tam matričními zápisy mihne někdo z Mathyseů.^{57/} Sám Vratislav Mathyseus tu v roce 1746 zemřel a byl při hoštickém chrámu 9. března pohřben.^{58/} Hoštice byly nicméně v 17. století stabilně součástí panství Nemyšl.^{59/} Buď tedy Vratislav zastával nějaký úřad u nemyšlských pánů, nebo si v Hošticích koupil některý selský dvůr a na něm pak seděl.^{60/} Každopádně po jeho smrti se Mathyseové z oblasti Tábořska a Mladovožicka definitivně ztrácejí a jejich zájmy se přesouvají do oblasti Podbrdská.

Již ve dvacátých letech 18. století dostali se Mathyseové do užšího vztahu s majiteli středočeského panství Všeradice na Berounsku. Patřilo rytířům Tuněchodským z Poběžovic a s nimi spřízněným Běšínům z Běšin, kteří v roce 1731 po smrti posledního Tuněchodského Karla Zikmunda statek zdědili. Bohuslav Podiven Mathyseus, starší bratr Vratislava, se od roku 1722 objevuje opakovaně jako svědek ve všeradických matrikách a také ve Všeradicích 19. května 1736 zemřel a byl na vlastní přání pochován v kryptě zdejšího kostela.^{61/} O několik měsíců později se tu jeho synovec, Vratislavův nejmladší syn Jan Bernard Mathyseus, narozený v Křtěnovicích a pokřtěný 29. listopadu 1709 v Nové Vsi,^{62/} oženil s Josefou Karolinou Běšinovou z Běšin. Jeho choť, pokřtěná 11. listopadu 1701 ve Všeradicích, byla dcerou Jindřicha Václava Běšina z Běšin († 1732) a jeho choti Anny Barbory Tuněchodské z Poběžovic († 1714), sestry Zikmunda Tuněchodského, skrze níž se Všeradice do rukou Běšínů dostaly.^{63/} Jan Bernard a jeho choť se usadili v sousedních Drahlovicích, na statku počítaném mezi karlštejnská léna. Jako jeho držitel je Jan Bernard doložen v roce 1745.^{64/} Zemřel v Drahlovicích již

9. července 1755 a o dva dny později byl pohřben ve Všeradicích.^{65/} Jeho manželství s Josefou Karolinou Běšinovou zůstalo bezdětné. Pro úplnost je třeba dodat, že u Jana Bernarda strávila poslední léta svého života ovdovělá Kristina Alžběta Mathyseová ze Schönbachu. Zemřela v Drahlovicích 5. prosince 1752 a byla 8. prosince pohřbena ve Všeradicích.^{66/}

Drahlovické zboží převzal po Janu Bernardovi jeho starší bratr, narozený v Křtěnovicích a pokřtěný v Nové Vsi 31. března 1705 jako Jan Václav Jindřich.^{67/} O jeho mládí není mnoho známo, z dějinného přitmi vystupuje výrazněji teprve 27. srpna 1748, kdy se v Choustníku oženil s Antonií Knorovou z Rosenau. V Choustníku se také manželskému páru narodily první dvě děti, 10. října 1749 syn Ferdinand Václav a 4. ledna 1751 dcera Anna Marie Kateřina.^{68/} Již v průběhu roku 1751 se ale rodina přestěhovala do Drahlovic, kde se usídlila na několik dalších desetiletí. Zde se také Janu Václavovi a Antonii narodilo dalších osm dětí, jež při křtu dostaly velmi dlouhou řádku jmen. Byly to Jan Bernard Josef Eusebius Jiří Anastazius František (* 27. dubna 1752), Emanuel Jan Josef Eusebius Jiljí Mořic Tadeáš (* 22. září 1753), Jan Evžen Placidus Josef Eusebius (* 29. listopadu 1754), Marie Antonie Josefa Eusebie Markéta Kateřina Barbora (* 11. června 1756), Marie Josefa Eusebie Kateřina Uršula (* 27. srpna 1757), Jan Bernard Josef Konrád Eustach Eusebius Václav (* 19. února 1761), Jan Václav Josef František Eusebius Roch Donát (* 16. srpna 1763) a nakonec Jan Theodor Josef František Eusebius Eustach Rupert (* 27. března 1765).^{69/} Nedá se ale říci, že by manželství bylo v pravém smyslu požehnáno – z deseti potomků se totiž pouze dva prokazatelně dožili dospělosti.^{70/}

Společně s Janem Václavem a jeho rodinou žil na drahlovickém zámečku i jeho další, starší bratr Jan Josef, narozený v roce 1703 v Keblově.^{71/} Nikdy se neoženil a zemřel v Drahlovicích 24. dubna 1766.^{72/} Pohřben byl stejně jako ostatní zde zesnulí členové rodu ve Všeradicích. Šlo o poslední zdejší mathyseovský pohřeb – v roce 1781 totiž Jan Václav drahlovické zboží prodal hraběti Janovi Adolfovi z Kounic.^{73/} Přestěhoval se pak s manželkou do Prahy, kde zemřel 1. září 1786 v novoměstském domě č.p. 276 a byl následně pohřben v chrámu svatého Štěpána.^{74/}

Jak již bylo řečeno, většina potomků Jana Václava zemřela záhy po narození a jsou známy další osudy pouze dvou z nich. Dcera Marie Josefa se 12. května 1778 ve všeradickém chrámu provdala za kutnohorského měšťana Jana Josefa Novotného,^{75/} pokračovatelem rodu se pak shodou okolností stal nejmladší syn Jan Theodor, který řadu potomků Jana Václava Mathysea a Antonie z Rosenau uzavřel. Před ním jakožto příslušníkem nijak zvlášť významného či bohatého rytířského rodu se otevíraly v podstatě tři cesty k zajištěné budoucnosti – mohl se buď výhodně oženit, pokusit se dosáhnout svému původu odpovídajících po-

stů v císařském správním aparátu, nebo se orientovat na kariéru vojenskou. Tuto volbu za něj v podstatě provedli rodiče, když ho nechali v květnu 1775 zapsat na vídeňskou Tereziánskou vojenskou akademii. Po jejím absolvování nastoupil v roce 1786 jako kadet k hraničnímu pěchotnímu regimentu Broder č. 7. V únoru 1788 byl povýšen na praporčíka, v listopadu 1789 na poručíka, 1. února 1795 se stal nadporučíkem a konečně 16. dubna 1797 byl jmenován kapitán-poručíkem (Capitänlieutenant) u hraničního pěchotního regimentu Banal č. 10.^{76/} Jako takový zemřel 11. května 1801 v pětačtyřiceti letech věku na zámku v Rožďalovicích na epidemickou skvrnivku a o dva dni později byl pohřben v tamním děkanském kostele svatého Havla. Nikdy se neoženil a nezanechal tudíž žádné dědice. Příslušný matriční zápis výslovně konstatuje, že byl posledním svého rodu.^{77/} Až na počátek 19. století je tedy nutno posunout vymření mužské linie rodu Mathyseů, kladené některými autory už do osmdesátých let 18. století.^{78/}

Nositelkou jména Mathyseů zůstala po smrti Jana Theodora ještě jeho matka Antonie, rozená z Rosenau. I ta však vydechla naposledy již 17. července 1803 ve věku 79 let. Zemřela rovněž na zámku v Rožďalovicích, dle matriky na chřadnutí, a také ona našla místo posledního odpočinku u svatého Havla.^{79/}

Jak bylo řečeno již zpočátku, nepatří Mathyseové z Hostinné v žádném případě k rodinám, které zásadním způsobem ovlivňovaly veřejné záležitosti českého království. S výjimkou zakladatele rodu, jenž zastával nepříliš významné místo v císařském správním aparátu, nehledal žádný z nich uplatnění ve státní administrativě, a to ani na centrální, ani na regionální úrovni. Poslední člen rodu absolvoval vcelku slušnou, nicméně nikterak výjimečnou kariéru vojenskou, kterou ale přerušilo jeho poměrně časně úmrtí. Také po majetkové stránce patřili Mathyseové mezi drobné pozemkové vlastníky, pohybující se zřejmě blízko hranice relativní chudoby. Přesto (či právě proto) ale i oni zasluhují pozornost, neboť reprezentují jeden vcelku rozšířený typ české pobělohorské šlechty a sledování jejich osudů a problémů může snad trochu napomoci k poznání tohoto období, doposud nedostatečně zpracovaného.

Závěrem se sluší zmínit se o sepulkrálních památkách, s rodem Mathyseů spojených. Hrabě Jan Václav Dobřenský zaznamenal ve své genealogické sbírce celkem čtyři náhrobníky z poloviny 18. století, připomínající majetkovou držbu Mathyseů z Hostinné v Podbrsku, v Drahlovicích. Všechny čtyři se v jeho době nacházely v podlaze všeradického farního kostela svatého Bartoloměje. Nejstarší z nich byl situován pod lavicemi u oltáře a nesl nápis „Anno Domini 1752. die 5 Decembris obiit in Domino Perillustris Domina Christina, Elisabetha, Mathiseus de Hostina, nata de Schoenpek, Aetatis suae Annorum 80“. Šlo o upomínku na matku prvního drahlovického pána z rodu Mathyseů. Po obou stranách tohoto kamene byly dva menší s texty „E. M. v. H. 1754“, respektive

„J. B. M. v. H. 1755“. Ty nepochybně patřily předčasně zemřelým vnukům Kristiny Alžběty, Emanuelovi Janovi (1753–1754) a Janovi Bernardovi (1752–1755). Konečně přímo u oltáře byl poslední kámen s nápisem „Anno Domini 1755. die 9. Julii obiit in Domino Perillustris Dominus Joannes, Bernardus, Mathiseus de Hostina, Dominus in Drahlovitz, Aetatis suae 46. a.“. Ten byl spjat s osobou prvního majitele Drahlovic z rodu Mathyseů.^{80/}

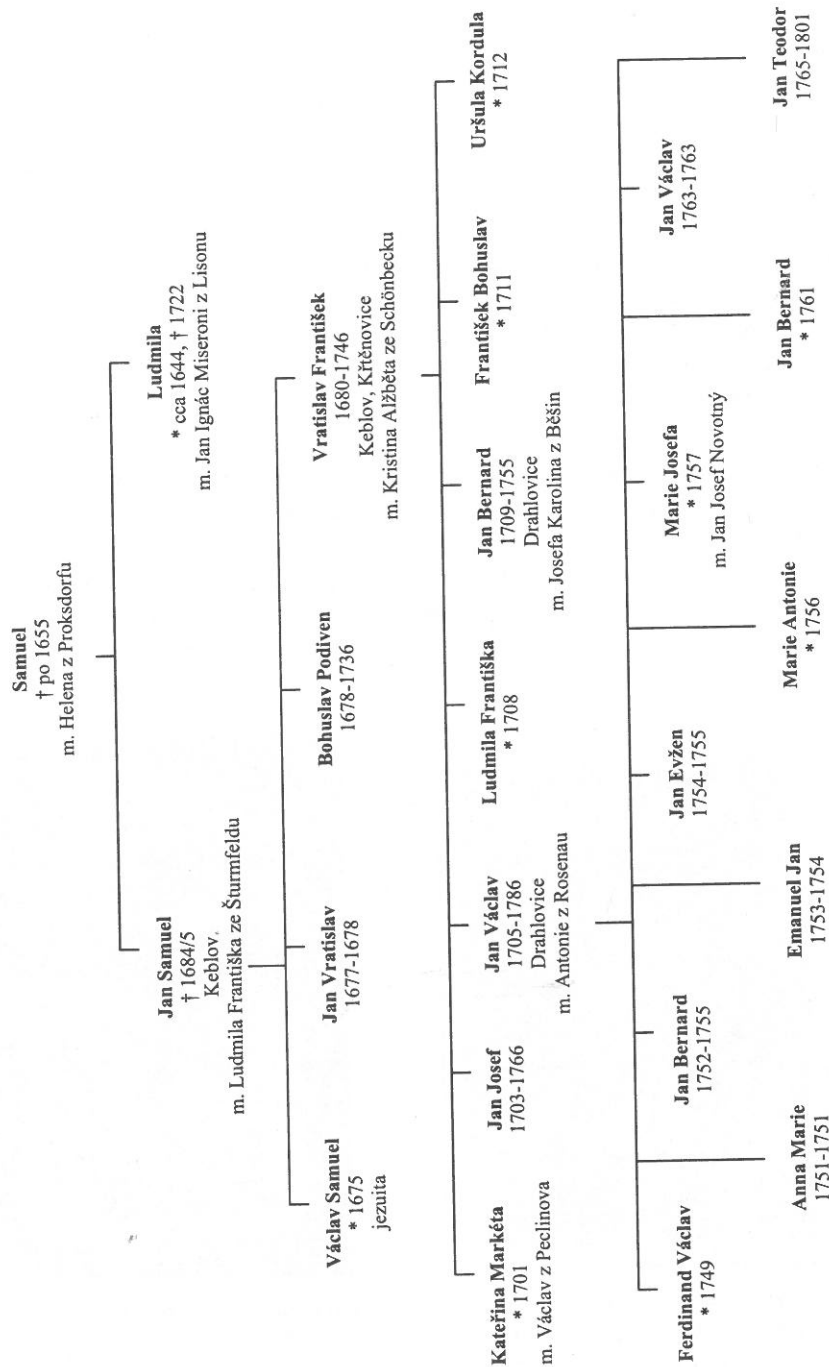
Při ohledání in situ v říjnu 2005 nebyly však tyto kameny nalezeny a ani místní pamětníci si nebyli jejich existence vědomi. Naproti tomu, vně kostela jsou dochovány dva jiné, Dobřenským nezminěné náhrobníky. Starší z nich, esteticky velmi působivý, je druhotně zasazen do jižní obvodové zdi kostela, vedle odkrytého gotického portálu. Deska z načervenalého pískovce má rozměry 68x48 cm. Je na ní vytesán erb Mathyseů a po obvodu nápis GOTTLOB PODIVIN / MATHISEUS DE HOSTINA / OBYT XIX MAY / A(E)TATIS SVAE 57 1736. Je spojena s prvním příslušníkem rodu, který ve všeradické farnosti žil a také tu zemřel. Kousek od tohoto náhrobníku leží na zemi prostá mramorová deska o rozměrech 104x53 cm s písmeny C.M.V.H. a letopočtem 1751. Podle uvedeného data je možno spojit tuto desku s nejstarší dcerou Jana Václava a Antonie z Rosenau, Annou Marií Kateřinou, písmena zřejmě znamenají Catharina Maria von Hostina.⁸¹ Jeví se pravděpodobně, že původně se i tyto dvě sepulchrální památky nacházely uvnitř chrámu.

Všeradice - náhrobník Bohuslava Podivena Mathysea z Hostinné († 1736). Foto autor.

Všeradice - náhrobník Anny Marie Kateřiny Mathyseové z Hostinné († 1751). Foto autor.

Mathyseevé z Hostinné

Poznámky:

- ^{1/} Citováno dle opisu, nacházejícího se v Národním archivu (= NA) Praha, fond Salbuchy, kniha 32a, i.č. 14, fol. 285v – 290r. Originál majestátu je uložen v Archivu Národního muzea (=ANM) Praha, fond Sbíрка pergamenových listin, sign. A 499; jeho edice viz Erbovní listiny Archivu Národního muzea. Documenta Pragensia Monographia, vol. 13, ed. M. FIALA, Praha 2001, s. 101-103, č. 38.
- ^{2/} NA Praha, fond Desky zemské, sign. Desky zemské větší (=DZV) 552, fol. A 16v – A 17v.
- ^{3/} Rodopisné údaje o Mathyseech z Hostinné byly excerpovány z následujících matrik: Archiv hlavního města Prahy (=AHMP) Praha, fond Sbíрка církevních a civilních matrik, sign. JAK O 1 (Matrika oddaných ř.k.f.ú. sv. Jakuba z let 1632–1710), ŠT N 3 (Matrika narozených ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1664–1690), ŠT Z 1 (Matrika zemřelých ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1664–1729), ŠT Z 4 (Matrika zemřelých ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1784–1805), TÝN O 3 (Matrika oddaných ř.k.f.ú. Panny Marie před Týnem z let 1673–1714), VÍT N 2 Z 1 (Matrika narozených a zemřelých ř.k.f.ú. sv. Víta z let 1645–1750); VÍT N 4 O 2 (Matrika narozených a oddaných ř.k.f.ú. sv. Víta z let 1662–1710); Státní oblastní archiv (=SOA) Praha, fond Matriky, sign. M 6-10, č. 1 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých ř.k.f.ú. Všeradice z let 1756–1784), sign. 139–13 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. Rožďalovice z let 1732–1806); SOA Třeboň, fond Matriky, sign. Hoštice u Tábora 2 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých ř.k.f.ú. Hoštice u Tábora z let 1715–1753), Nová Ves u Mladé Vožice 1 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých ř.k.f.ú. Nová Ves u Mladé Vožice z let 1687–1716), Nová Ves u Mladé Vožice 2 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých ř.k.f.ú. Nová Ves u Mladé Vožice z let 1717–1734), Onšov 1 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých ř.k.f.ú. Onšov z let 1669–1706).
- ^{4/} Rovněž tento majestát byl do zemských desk vepsán 25. srpna 1653. Erb je tu popsán méně rozvláčně a barva štítu je tu definována poněkud zmateně jako „flavi seu Coelestini“, tedy žlutá neb blankytná. Originál diplomu je rovněž v ANM Praha, Sbíрка pergamenových listin, sign. A 499; edice viz Erbovní listiny Archivu Národního muzea. Documenta Pragensia Monographia, vol. 13, ed. M. FIALA, Praha 2001, s. 42–43, č. 2. Majestát byl také vložen do zemských desk, konkrétně do DZV 552, fol. A 17v – A 21r.
- ^{5/} Archiv český čili staré písemné památky české i moravské (=AČ), díl XIX., s. 65.
- ^{6/} AČ XIII., s. 315.
- ^{7/} AČ XIII., s. 541–542, XIX., s. 80.

- 8/ AČ XVI., s. 548, 552.
- 9/ NA Praha, fond Rodopisná sbírka Vladimíra Janovského (= Janovský), karton 22, list „z Hostouně, Sekretář“.
- 10/ P. VOREL, „Přátelské snešení stavův českých“ z března 1547 a jeho signatáři. In: Stavovský odboj roku 1547, Pardubice – Praha 1999, s. 101.
- 11/ DZV 83, fol. F 23v – F 24r a F 29v („Beatrix z Hostouně, sestře někdy Jiřika z Hostouně“). Vladimír Janovský uvádí ve své sbírce Jindřicha z Hostouně, sekretář dvorské kanceláře, jemuž mělo být 17. listopadu 1543 uděleno vladycství, zjevně se zde však jedná o prvního Jindřicha a špatné roční datum v textu uvedené nobilitace. JANOVSÝ, karton 22, „z Hostouně, Sekretář“.
- 12/ T. V. BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1648. Spisy musejní CLV, část první, Praha 1882, s. 257.
- 13/ NA Praha, fond Dobřenského genealogická sbírka (= Dobřenský), i.č. 628 (Mathyseus z Hostině).
- 14/ T. V. BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1648. Spisy musejní CLV, část první, Praha 1882, s. CLX.
- 15/ A. PAUDLER: Studien zur nordböhmischen Specialgeschichte. In: Programm des K. K. Ober-gymnasiums zu B.-Leipa am Schlusse des Schuljahres 1878, Böhmische Leipa 1878, s. 20–21. V seznamu hospodářských úředníků Frýdlantského vévodství z let 1627–1632, uloženém v SOA Praha, fond Rodinný archiv Valdštejnů, D – Valdštejniana, i.č. 2417, sign. II-F2, Samuel nefiguruje.
- 16/ DOBŘENSKÝ, i.č. 628.
- 17/ AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. TÝN O 3, fol. 60r; sign. VÍT N 2 Z 1, s. 210.
- 18/ František SKŘIVÁNEK, Genealogie Miseronů z Lisonu. II. část. Heraldika a genealogie 2/XVI, 1983, s. 68.
- 19/ DOBŘENSKÝ, i.č. 660 (Missironi z Lyson).
- 20/ AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. VÍT N4 O2, s. 79.
- 21/ ANM Praha, fond Genealogická sbírka H, kart. H 39, Mathesius z Hostinny.
- 22/ DZV 393, fol. O 12v – O 14v. Připojená kvitance Jindřicha Haugvice dosvědčuje, že dlužná suma byla skutečně uhrazena do 7. července 1681.
- 23/ AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. ŠT N3, fol. 194r, 214r, 240r.
- 24/ AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z1, fol. 84r.
- 25/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 27, Křivsoudov. V seznamu šlechtických osob tu je uvedeno datum 25. října, v následné transliteraci matričního zápisu však stojí 25. listopadu. Zmíněný zápis se měl nacházet na foliu 6 a mělo v něm být uvedeno pouze první jméno „Vratislav“. Pozoruhodné ovšem je,

- že nejstarší dochovaná matrika, uložená ve středočeském oblastním archivu, začíná ve skutečnosti až rokem 1681 a na foliu 6 se žádný zápis týkající se rodiny Mathyseů nenachází. Viz SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 27–4, č. 1 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Křivsoudov z let 1681–1717).
- 26/ NA Praha, fond Nová manipulace (= NM), sign. M 92/1.
- 27/ DZV 632, fol. E 27r – E 27v. Viz Příloha 1.
- 28/ DZV 267, fol. N 22v – N 23r.
- 29/ NM, sign. M 92/2.
- 30/ DZV 632, fol. G 26r – G 26v.
- 31/ DOBŘENSKÝ, i.č. 1186 (Věžník z Věžník).
- 32/ DZV 400, fol. B 29v – C 1v.
- 33/ SOA Třeboň, matrika Onšov 1, s. 146.
- 34/ Podle nejsnáze dostupných genealogických sbírek byl Václav Michal synem jakéhosi Jana Zňovského. Viz NA Praha, fond Wunschwitzova genealogicko-heraldická sbírka (=Wunschwitz), kart. 44, i.č. 1405 (Žniowsky von Korkinie und Cholowitz), Dobřenský, i.č. 1299 (Zňovský z Korkyně a z Cholovic), ANM Praha, Sběrka CH, kart. CH 38, Znějovský z Korkyně. Ve skutečnosti však v polovině 17. století žádný šlechtic toho jména nežil; do rodinných vztahů Zňovských vnáší jasně listiny uložené v NA Praha, fond Stará manipulace (= SM), kart. 2599, i.č. 4187, sign. Z 33/1 a Z 33/3.
- 35/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 27, Křivsoudov. V křivsoudovské matrice z let 1681–1717 (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 27-4, č. 1) není obsažen ani tento zápis.
- 36/ DZV 400, fol. H 13v – H 16r. Trhová smlouva je datovaná 5. listopadu 1688.
- 37/ SOA Třeboň, Matriky, sign. Onšov 1, s. 191 („1689. 2. Augusti dokonala život svůj na Keblově urozená paní Ludmila Františka Žniovská rozená Turkovna z Sturmfeldu, paní na Vesci, nad Keblovem, Sedlicí a Buřenicích, 4. Augusti do Onšova přivezena a u velkého oltáře po levé straně pochována s dvouma dítkami Václavem a Ludmilou“). Pozoruhodná je skutečnost, že v dopise krajských hejtmanů Bernarda Františka Věžníka z Věžník a Jana Jakuba Kosthaima z Kosthaimu, adresovaném pražským úředníkům menších desk zemských a datovaném 5. srpna 1689, se výslovně uvádí, „že jest Pán Bůh všemohoucí dne 3. přítomného měsíce Augusti urozenou paní Lidmilu Františku Zňovskou rozenou Turkovnu z Šturmfeldu a Rozenthalu a na Keblově skrze smrt časnou z tohoto světa povolati ráčil“. Věrohodnější se nicméně jeví datum obsažené v matrice. Zmíněný dopis, uložený v NA, fond Stará manipulace, kart. 2599, i.č. 4187, sign. Z 33/2, přináší v každém případě zajímavé svědectví o běžné praxi v případě úmrtí šlechtické osoby. Krajské hejtmané deskovým úředníkům připomněli, že „ukazující to J[eho] M[ilos]ti c[ísař]ské a královské Declara-

toria a Novelle, abychom, an by podobný casus mortis kraji nám na ten čas k správě svěřeném se zběhl, jak předně pozůstalost všem světa sešlého spečetiti dali, tak také V[ášim] M[ilos]tem toho správu neprodleně učinili“, a ohlásili splnění své zákonné povinnosti konstatováním, že „nepominuli jsme se sami osobně na statek Keblov a Buřenice vypraviti a co jsme tak od všelijaké pozůstalosti její tam vynalezli, to vše (mimo vlasti každodennou potřebu) náležitě spečetili“.

38/ NA Praha, fond Úřad desk zemských, Sběrka deskových listin, kart. 58, i.č. 1865. Viz Příloha 2. Závěť byla do zemských desk vložena 23. srpna. DZV 268, fol. O 1v – O 4r.

39/ DZV 117, fol. C 17v – C 20r.

40/ Poručníkem jmenovali Jana Jakuba čeští místodržící, a rytíř z Kosthaimu poručenství přijal. Místodržící o tom deskové úředníky informovali listem z 15. ledna 1688, v němž se právě konstatovalo, že „poručenství po smrti prvního manžela svého Jana Samuele Mathyzeusa z Hostiny nad pozůstalými dětmi jeho a sirotky sobě svěřené měla, však na teď posléz držaném král[ovském] soudu zemském větším, že po proměnění stavu vdovského při něm zůstavena býti nemůže, uznáno jest“. DZV 632, fol. Q 15r – Q 15v. 21. ledna 1688 bylo pak poručenství zapsáno do zemských desk. DZV 268, fol. H 9v – H 10r.

41/ DZV 402, fol. A 3v – A 15r.

42/ DZV 402, fol. G 17r – G 22r.

43/ WUNSCHWITZ, kart. 44, i.č. 1405 (Žniowsky von Korkinie und Cholowitz); DOBŘENSKÝ, i.č. 1299 (Zňovský z Korkyně a z Cholovic).

44/ NM, sign. M 92/3.

45/ DZV 402, fol. A 3v – A 4r (juxta). Václav se zde tituluje „Wentzel Mathiseus de Hostina der Soc[ietas] Jesu Magister“, resp. „Magister Wenceslaus Mathiseus Soc[ietas] Jesu Religiosus“.

46/ DZV 409, fol. C 6r – C 11r.

47/ AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. JAK O 1 (Matrika oddaných ř.k.f.ú. sv. Jakuba z let 1632 - 1710), fol. 73v.

48/ Údaje o Kristinině původu uvádí WUNSCHWITZ, kart. 23, i.č. 717.

49/ DZV 496, fol. M 1v – M 3r.

50/ DZV 496, fol. L 30r – M 1v.

51/ Křestní zápisy obou dětí viz SOA Třeboň, Matriky, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 1, fol. 54v a 56r. U obou zápisů je křížek symbolizující předčasnou smrt pokřtěnce. V té části matriky, do které se zapisovaly pohřby, však podchyceny nejsou.

52/ SOA Třeboň, Matriky, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 1, fol. 46r.

53/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 27. Ani tento údaj není však v nej-

starší křivsoudovské matrice (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 27–4, č. 1), obsažen.

54/ SOA Třeboň, Matriky, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 2, fol. 107v.

55/ Viz DOBŘENSKÝ, i.č. 761 (z Peclínovce – Sladký Peclínovský).

56/ DZV 501, fol. A 1r – A 4r. Součástí deskového vkladu, datovaného 9. října, je i soupis příslušenství.

57/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 7.

58/ SOA Třeboň, Matriky, sign. Hořovice u Tábora 2, s. 313.

59/ A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník historický království českého, Praha 1909, s. 255.

60/ Tuto variantu by mohla podporovat skutečnost, že v letech 1723 a 1724 se v matrikách objevuje slečna Anna Barbara Zňovská z Korkyně s přídomkem „ex Hossticz“. DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 7.

61/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450 (Všeradice).

62/ SOA Třeboň, Matriky, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 1, fol. 63r.

63/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450.

64/ J. G. SOMMER, Das Königreich Böhmen. XV. Band, Berauner Kreis, Prag 1849, s. 285.

65/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450.

66/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450.

67/ SOA Třeboň, matrika Nová Ves u Mladé Vožice 1, s. 39.

68/ Choustnické matriky z tohoto období se dodnes nedochovaly, zdrojem informací jsou tu DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 1 (Choustník); J. BÍLÝ, Z nejstarších choustnických matrik. Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze 1-2/1930, s. 25–26.

69/ DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450; SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 6-10, č. 1 (Matrika narozených, oddaných a zemřelých f.ú. Všeradice z let 1756–1784), s. 6, 13, 43, 69, 83–84.

70/ Matričně jsou (či byla) podchycena úmrtí Anny Marie Kateřiny (5. prosince 1751, v matrice zapsána pod jménem Marie Kristina), Emanuela Jana (17. ledna 1754), Jana Bernarda (5. února 1755) a Jana Evžena (17. února 1755) a Jana Václava (13. října 1763). Viz DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450; SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 6–10, č. 1, s. 43. Pokud jde o zbylé tři děti, prvorozeného Ferdinanda Václava, Marii Antonii a Jana Bernarda, o jejich osudu není nic dalšího známo. Lze považovat za pravděpodobné, že rovněž zesnuly krátce po narození – zápisy o úmrtích a pohřbech nebyvaly v 18. století vždy vedeny zcela pečlivě.

71/ DOBŘENSKÝ, i.č. 628.

72/ SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 6-10, č. 1, s. 58.

- ^{73/} Datum uvádí J. G. SOMMER, Das Königreich Böhmen. XV. Band, s. 285, podle nějž ale prodávajícím byl Jan Bernard Mathyseus, tou dobou již dávno mrtvý.
- ^{74/} AHMP Praha, Sběrka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z4, s. 59.
- ^{75/} SOA Praha, fond Matriky, sign. M 6–10, č. 1, s. 53.
- ^{76/} Vojenskou kariéru Jana Teodora zachytil J. SVOBODA, Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener Neustadt und ihre Zöglinge von der Gründung der Anstalt bis auf unsere Tage, I. Band, Wien 1894, s. 177. Nedopatřením však uvádí jako datum jeho narození 27. březen 1763 a úmrtí klade k 1. květnu 1801.
- ^{77/} SOA Praha, fond Matriky, sign. 139–13, s. 465 („Heu! Ultimus hujus stipitis“).
- ^{78/} Tak například podle R. J. MERAVIDGLIA-CRIVELLI, Der böhmische Adel. J. Siebmacher's großes Wappenbuch, Band 30, Neustadt an der Aisch 1979, s. 10, vymřeli Mathyseové v roce 1780.
- ^{79/} SOA Praha, Sběrka matrik, sign. 139–13, s. 483.
- ^{80/} Zprávu o kamenech přináší DOBŘENSKÝ, Výpisy z farních matrik, i.č. 450.
- ^{81/} Alternativně Christina Maria – výše již bylo zmíněno, že zatímco do choustnické matriky byla tomuto dítěti při křtu zapsána jména Anna Marie Kateřina, ve všeradické matrice byla po svém úmrtí zaznamenána pod jmény Marie Kristina.

Příloha 1:

Udělení poručenství Ludmile Františce Mathyseové z Rozentálu
Praha, 26. února 1685

Stateční páni, přátelé nám milí.

Netajíme Vás, že jsme jménem a na místě J[eho] M[ilosti] cí[saršské], krále a pána Nás všech nejmilostivějšího, p[an]í Lidmile Františce ovdovělé Mathyseusové, rozené Turkové z Šturmfeldu a Rozentálu, na žádost její a Nám od Vás učiněnou správu nad dětmi jejími, Václavem, Bohuslavem a Vratislavem, s nebo[žtíkem] p[anem] Janem Samuelem Mathyseusem z Hostinný splozenými, též statkem a jmění jim náležitým, jakožto vlastní mateři praestitis praestandis poručenství svěřili a pro lepší týchž sirotkův opatření k radě a asistenti J[eho] M[ilosti] cí[saršské] krá[lovských] soudův dvorského a komorního radu, statečného pana Jana Jakuba Kosthaima z Kostheimbu, též J[eho] M[ilosti] cí[saršské] radu a ouředníka podkomořího při dskách zemských v království českém, a statečného pana Kašpara France z Franckenheimu přidali.

Pročež týmž jménem a na místě J[eho] M[ilosti] cí[saršské] a krá[lovské] Vám poroučíme, když ona p[an]í Mathyseusová, všecka k témuž poručení náležitá, v J[eho] M[ilosti] cí[saršské] krá[lovské] obn[oveném] zříz[eni] zem[ském] vymíněná requisita skutečně vykoná, abyste takové od nás jí dané poručení v J[eho] M[ilosti] cí[saršské] krá[lovské] dsky zemské vepsati nařídili a dále dle rádu a obyčeje jich se zachovali. Vědouce, že na tom milostivá J[eho] M[ilosti] cí[saršské] a krá[lovské] vůle naplněna bude.

Dán na hradě pražském 26. dne měsíce února léta Páně 1685.

Jeho Milosti římského císaře, uherského a českého krále skutečné tejně a jiné rady, komorníci, královští mistodržící a nejvyšší úředníci zemští v království českém

*Adolf Vratislav hrabě z Šternberka
Wilhelm A[lbrecht] G[raff] von Kolowrat
Hans Fridrich Graff zu Trautmanstorf
J[an] J[iří] h[rabě] Slavata
Jan Petr Hob[ryk] z Hen[ersdorfu]*

Statečným N.N., Jeho M[ilosti] cí[saršské] radám a úředníkům pražským menším desk zemských v království českém, pánům přátelům nám milým k dodání.

NA, fond Desky zemské, sign. DZV 632, fol. E 27r – E 27v (vlozeno 27. února 1685)

Příloha 2:

Závěť Ludmily Františky Zňovské, dříve Mathyseové z Rozentálu (31.7.1689)

Keblov, 31. července 1689

Ve jméno svaté a nerozdílné Trojice, Otce, Syna i Ducha svatého Pána Boha jednoho na věky požehnaného Amen.

Já Lidmila Františka Zňovská rozená Turkovna z Šturmfeldu a Rozentálu, paní na Vestci nad Keblovem, Sedlici a Buřenicích, považující sama při sobě nestálost běhu života tohoto a že všechno, co se narodilo, umřítí musí, odkudž že člověku smrt jistá, však hodina její nejistá jest. Pročež za dobré jsem uznala, dokud ještě z Milosti Boží mírného zdraví, též dobré paměti a rozumu užívám, abych o statečku a jmění mém skrovném, co mně ho tak Pán Bůh všemohoucí z své nesmírné štědrosti naděliti ráčil, kšaft a porřízení učinila a poslední mou vůli vyjevila.

Především sice duši mou milou od Pána Boha Stvořitele mně danou zase v ruce jeho nejsvětější poručím, té silné a neomylné naděje jsouce, že skrze zásluhu Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista a pro nejdražší pro mě vylitou krev jeho, též skrze přimluvu nejsvětější rodičky Panny Marie a všech milých svatých, tůž duši mou v počet svých volených připojiti, ji věčnou slávou obdařiti, tělu pak v prachu země až do šťastné[ho] z mrtvých vstání lehké odpočinutí dáti ráčí. Když by pak tělo mé s duší se rozloučilo, to k poctivému křesťanskému pohřbu na Vonšově založení svatého Martina, však beze všeho zbytečného nákladu a prachu poručím a odevzdávám mému nejmilejšímu panu manželovi Václavovi Michalovi Zňovskému z Korkyně, i také s tou vejmkou, aby neb[ozí] dcera a syn můj, z do[t]čeným nynějším manželem mým splozený a na Keblově pochované jsou, z téhož chrámu Páně keblovského vyzdvížený a do téhož chrámu Páně vonšovského, kdež tělo mé odpočívati má, přenešený byli.

Co se pak skrovného statečku a jmění mého dotýče, to všechno mohovité i nemohovité, na zapsání dlužních, schuldbřifích, klenotech, svrščích a na čemkoliv jiném, jakž by to koliv jmenováno býti mohlo, záležející, dle vyměření zř[ízení] zemského O 26 a J[eho] M[ilosti] c[isařské] Declaratorie li 25 k dědičnému užívání a vládnutí za universalního dědici všeho statku mého, který nyní mám a nebo budoucně bych míti mohla, nařizují a ustanovují tři syny mý s prvním neb[ožtíkem] manželem mým, panem Samoelem Mathiseusem z Hostiny zplozenými, totiž Václava, Bohuslava a Vratislava. Na ten a takovej způsob, aby jedna pravá polovice téhož všeho statku mého do[t]čeným synům mým k rovnému podělení zůstala, druhá pak polovice prv k menovanému panu manželovi mému nejmilejšímu Václavovi Michalovi Zňovskému z Korkyně odkazují a odevzdávám. Z tou však vejmkou, aby společně z jedné i z druhé polovici pro lata pět set zlatejch

rejnskejch na pohřeb můj dle vlastní pana manžela mého nejmilejšího dispositi vynaložené byly. Item z do[t]čeného druhého dílu pana manžela mého nejmilejšího, pro náchylnost, kterou vždy ke mně prokazoval, odkazují urozenému a statečnému rytíři panu Janovi Jakubovi Kosthamovi z Kosthamu a na Vonšově, J[eho] Milosti] c[isařské] radě, slavných soudův dvorského a komorního assessoru a nařizenému královskému hejtmanu kraje čáslavského sto a padesáte zlatejch rejnských odkazují.

A to je má celá a dokonalá poslední vůle, kterou po smrti mé vyplněnou míti chci. S tím však dalším prohlášením a vejmkou, jestli bych ještě co komu, buď na smrtné posteli a nebo listem pod pečeti s podpisem ruky mé vlastní, odkázala a k vydání nařídila, aby to tak platnost mělo, jako by to v tomto kšaftu zejména položeno bylo. Jakž pak i to sobě v moci pozůstavuji, abych mohla kdy koliv a kolikrát koliv by mně se líbilo tento kšaft změnit, k němu přidati a nebo ujiti i dokonale jiný podle své libezné vůle učiniti. Kdybych pak jiného neučinila a tento po mé smrti ke dskám zemským přednešen byl, za to předně J[eho] M[ilosti] c[isařskou] krále a pána, pána nejmilostivějšího, též jich Excel[enci] a Mi[los]tí, královských] pánův pánův místodržících, nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských, jako i J[eho] M[ilosti] c[isařské] rad a pánův ouředníkův pražských menších desk zemských ponížene a modlitebně žádám, že jej přijíti, publicirovati, ve dsky zemské vložiti povoliti a nad ním ochranou ruku držeti ráčí.

Na potvrzení toho k tomuto kšaftu a poslední mé vůli pečet mou jsem přitiskla a rukou vlastní se podepsala. Neméně dožádala jsem se urozeného a statečného rytíře pana Jana Jakuba Kosthama z Kosthamu a na Vonšově, J[eho] Milosti] c[isařské] a královské] rady, slavných soudův dvorského a komorního assessoru a nařizeného královského hejtmana kraj[e] čáslavského, též Jana Reicharda Gersona z Ragersdorfu a na Pravoníně, J[eho] M[ilosti] c[isařské] slavných soudův dvorského a komorního assessoru, a Jiřího Karla Milíčovského z Braumberku a na Popovicích, že jsou vše dle zř[ízení] z[emského] ob[noveného] O 3 společně spolu se mnou a v jedné chvíli pečetě své přitiskla a vlastními rukami se podepsali, sobě však, dědicům a budoucím jich beze škody. Kteréhož jest datum na Keblově dne 31. Juli Anno 1689.

NA Praha, fond Úřad desk zemských, Sbírka deskových listin, kart. 58, i.č. 1865.

AMI MAGNIET – PŘÍBĚH HUGENOTA V ČASE NAPOLEONSKÝCH VÁLEK

Vladimír Benda

I když se protestantismus v českých zemích masově rozšířil již v 15. století, tedy dříve než v západní Evropě, nestaly se Čechy nikdy útočištěm hugehotů – z Francie na přelomu 17. a 18. století vypuzených protestantů. Důvodem byla bezpochyby důsledná katolizace naší země během a po třicetileté válce, kterou předznamenala porážka české protestantské armády na Bílé Hoře roku 1620. Odhaduje se, že následkem tohoto konfliktu odešlo z českých zemí až 150.000 osob, které našly nový domov v okolních protestantských zemích, hlavně v Německu, Holandsku či Uhrách. Protože se převážně jednalo o svobodné občany, tedy řemeslníky, měšťany a šlechtice s rodinami, znamenal tento exodus ve svých důsledcích značné oslabení domácí ekonomiky srovnatelné snad jen s útekem asi dvojnásobného počtu protestantů z Francie po zrušení Nantského ediktu Ludvíkem XIV. roku 1685. V rakouských zemích bylo sice „helvetské“ reformované vyznání později povoleno v roce 1781 tzv. tolerančním patentem, ale úplného zrovnoprávnění s katolíky se evangelické církve u nás dočkaly až roku 1861.

Během chaotických poměrů v době napoleonských válek se v českých zemích v řadách bojujících armád několik francouzských protestantů objevilo a někteří z nich zde dokonce zůstali. Mezi ně patřil i Ami Magniet, rodák ze Ženevy, který vstoupil roku 1805 na českém území jako dobrovolník do císařské rakouské armády. O jeho původu a rodině jsme již informovali^{1/}, ale nyní bychom rádi na podkladě zčásti nově objevených dokumentů podrobněji popsali jeho dobrodružný život v čase celoevropského válečného konfliktu na počátku 19. století.

Ženeva za Francouzské revoluce

Již v průběhu 18. století docházelo v Ženevě, významném průmyslovém a obchodním centru západní Evropy, k sociálním střetům. Příčinou byl odvěký spor mezi ženevským patriciátem (citoyens a do měšťanského stavu přijatými bourgeois) a ostatními obyvateli (natifs a přistěhovalými habitants). Ač tyto představovali většinu Ženevanů, neměli v obci žádná politická ani občanská práva. Kolém roku 1780 vlastnilo až 80 procent veškerého majetku ve městě zhruba 400 rodin, které byly dědičnými členy městského parlamentu zvaného Conseil général. Pod vlivem revolučních událostí ve Francii tak došlo počátkem roku 1791 k povstání ženevské chudiny – natifs – podporovanému okolním vesnickým obyvatelstvem. Tento

sociální konflikt přechodně zklidnilo přijetí nové ústavy poskytující bezprávným obyvatelům Ženevy omezená občanská a ekonomická práva. Až o rok později, 12.12.1792, došlo k definitivnímu svržení „Ancien Régime“ a následnému zrovnoprávnění všech obyvatel města, kteří se stali svobodnými občany – citoyens. Také Ženeva prošla po francouzském vzoru v létě 1794 krátkým obdobím teroru, v jehož průběhu bylo 11 „nepřátel lidu“ zastřeleno pod městskými hradbami. Poté se však již ujali vlády umírnění revolucionáři, kteří byli vystaveni zcela novému nebezpečí – francouzským nárokům na připojení dosud nezávislého „města a republiky Ženeva“ k území Republiky. Přes jejich značné úsilí se „znovusjednotění“ (réunion) nepodařilo zabránit a městský parlament 15.4.1798, kdy již město obsadily francouzské jednotky, rozhodl jen malou většinou hlasů o připojení Ženevy k Francii jako územního celku nazvaného podle proslulého jezera „Département du Léman“^{2/}.

Povolání ženevských branců do francouzské armády

Důvodem anexe byla vedle snahy o ovládnutí dosud vzkvétajícího ženevského průmyslu, obchodu a bankovníctví také stále se zvyšující potřeba nových vojáků pro francouzskou expanzi v Evropě. Proto již v září téhož roku přijalo Národní shromáždění v Paříži nový zákon o povinné vojenské službě nazvaný podle předkladatele, generála Jourdana, „loi Jourdan“. Na základě jeho proslulé preambule „Tout Français est soldat et se doit à la défense de la Patrie“ byli do armády k pěti-leté službě povoláni všichni muži ve věku 20 – 25 roků. Ačkoliv Republika slíbila anektované Ženevě dočasné osvobození jejích obyvatel od vojenské služby, byli již roku 1802 povoláni první ženevští branci k odvodu. Ten probíhal ve Francii tehdy běžným postupem – losováním (tirage au sort). Každý rekrut tak získal „své“ číslo a pokud se rovnalo nebo bylo nižší než departementu stanovený roční kontingent branců, byl odveden. Zákon však dovozoval vyslat za sebe náhradníka, což povolanci ze zámožných rodin běžně využívali^{3/}.

Magnietův odvod a útek do Německa

K prvnímu povolanému ročníku branců v revolučním roce XI (=1802) patřil bohužel i Magniet. Po svém narození 9.1.1782 byl pokřtěn jako Ami-Jean-Mathieu ve starobylém kostele St. Germain, v němž byla poprvé v Ženevě sloužena protestantská bohoslužba. Paradoxně byla tato svatyně na podkladě francouzského zákona o svobodě vyznání roku 1803 postoupena katolické církvi, která se do města vrátila po více než dvou stoletích. Jeho otec Frédéric Elie byl hodinářem a pocházel z hugenotské rodiny Magnietů, která byla roku 1703 vypovězena z jihofrancouzského města Orange a po několikaletém pobytu v Berlíně se roku 1718 usadila v Ženevě. Matka Andrienne Loehr byla příslušnicí místní rodiny

s německými kořeny, proto se svatba konala roku 1766 v kostele Eglise allemande reformée. Podle dochovaného záznamu^{4/} bylo v Ženevě roku XI odvedeno 185 mužů. Ami si vytáhl číslo 64 (nebo 84?) a nemusel ihned nastoupit k útvaru, ale zůstal dočasně jako „conscript non designé“ doma. V tomto období se ekonomická situace v dříve bohaté Ženevě výrazně zhoršila. Hospodářská krize se snad nejvíce projevila v tradičním průmyslovém odvětví – hodinářství, v kterém pracovala také Magnietova rodina. Tak poklesla např. mezi lety 1785 – 1802 roční produkce hodin o třetinu (z 85.000 na 60.000 kusů) a dvě třetiny z 5.000 osob dříve pracujících v oboru se ocitly bez práce. Současně se hodinová mzda hodinářského dělníka snížila z původních 12 až na 2 franky. Z těchto důvodů mnoho mladých mužů, mezi nimi i Ami Magniet, Ženevu opustilo. Co prožil mezi svým odvodem roku 1802 a vstupem do císařské rakouské armády koncem roku 1805 se můžeme pro nedostatek údajů pouze domnívat. Autorka rodinné kroniky^{5/}, jeho vnučka Jenny Roesler, píše následující: „Počátkem století, když meškal sotva dvacetiletý v Braunschweigu, aby si osvojil tamnější jazyk, dostihly ho pohnuté události oněch časů“. Dnes je zřejmé, že Ami měl k opuštění rodné Ženevy daleko významnější důvody než studium němčiny, kterou bezpochyby znal již od své matky. Víme totiž o nejméně třech osudových událostech, které ho zasáhly ve věku kolem dvaceti let. Především mu zemřela roku 1801 matka a již v dalším roce se jeho otec znovu oženil. V témže roce byl odveden do armády země, která nejenže okupovala jeho rodiště, ale o století dříve vyhnala jeho praděda z náboženských důvodů do exilu. Třetí důvod mohl být ekonomický, neboť ženevská hospodářská recese ho mohla přinutit hledat si obživu na území dosud nepostíženém válečným konfliktem. Tím byl snad právě průmyslově vyspělý severoněmecký Braunschweig, kde navíc existovala početná hugenotská komunita udržující se Ženevou intenzivní obchodní styky^{6/}. Možná však bylo toto město pro něj jen zastávkou na cestě do Berlína, kde stále žilo několik příbuzných.

Ami vstupuje v Čechách do rakouské armády

V létě roku 1805 se politická situace v Evropě náhle prudce zhoršila a znovu se rozhořela koaliční válka, v pořadí již čtvrtá^{7/}. Francouzské jednotky se daly ze severního Německa na pochod jižním směrem, aniž by respektovaly suverenitu drobných německých států včetně Braunschweigu-Lüneburgu a později i Pruska, jehož král Bedřich Vilém III. se stal dokonce Napoleonovým spojencem. Ve snaze posílit francouzské jednotky co nejrychleji na válečné stavy schválil Senát 23.9.1805 nový dekret, kterým povolával všechny brance odvedené v letech 1801 – 1805 (tedy i Magnieta) do zbraně a hrozil nejen dezertérům, ale také jejich rodinám a pomahačům, těžkými tresty. Ami se tak dostal do nebezpečné situace. Ať už odmítal sloužit ve francouzské armádě z ideových či pragmatických pohnutek,

nezbývala mu jiná možnost než se uchýlit před francouzskou jurisdikcí na nejbližší nepřátelské území, kterým byly zřejmě Čechy. Před dalším pronásledováním ho pak mohl ochránit jedině vstup do rakouské armády, která po prohrané bitvě u Slavkova ochotně přijímala i zahraniční dobrovolníky. Jedním z nich se tak stal francouzský občan helvetského vyznání Ami (také Amy, později užíval běžnější Amadeus) Magniet (psáno též Magnet, Manget, Magniette). V josefovské pevnosti na soutoku Labe a Metuje se 17.12.1805 zavázal k desetiletému služebnímu poměru (kapitulaci) a byl přidělen k útvaru lehké jízdy. Počínaje tímto dnem můžeme jeho další osudy poměrně podrobně sledovat na základě dokumentů uložených ve Válečném archivu ve Vídni^{8/}.

V Josefově se Ami zdržel jen krátce, neboť byl převelen do Brandýsa nad Labem, kde byl posádkou 6. český švališerský (chevauxlegers) pluk nesoucí jméno svého tehdejšího majitele „Kníže Rosenberg – Orsini“. V tomto českém městě žil přes tři roky. Po základním výcviku byl povýšen na desátníka s perspektivou důstojnické hodnosti. Komunikační problémy asi Magniet neměl, protože v pluku sloužilo mnoho Francouzů, kteří do něj přešli při jeho založení roku 1798 z emigrantské divize „Saxe“. K nim patřil dokonce i velitel pluku Civalart d'Harancourt stejně jako – od roku 1809 – jeho nástupce Latuillerie. V tomto útvaru sloužil Ami osm let a uzavřel zde mnohá přátelství s ostatními důstojníky, vesměs příslušníky české zemské šlechty, z nichž některá přetrvala po jeho odchodu z armády.

Pevnost Josefov kolem roku 1830 (kresba, Městské museum v Jaroměři).

Rakouské tažení 1809 (5. koaliční válka)

Poklidný kasárenský život skončil pro pluk začátkem dubna 1809. Rakousko se pokusilo vymanit z napoleonské nadvlády a po vyhlášení války přesunulo své jednotky pod vedením arcivévody Karla na území nepřátelského Bavorska. Napoleonova vojska spolu s německými spojenci však brzy převzala v oblasti Dunaje iniciativu a donutila Rakušany k ústupu směrem na Vídeň. Z dokumentace víme, že Ami byl počátkem května zajat, nejspíše v průběhu bitvy u Ebelsbergu (dnes

část Lince), když jeho pluk kryl ústup rakouských jednotek přes řeku Traun. Ze zajetí se sám vykoupil, snad s přispěním příbuzných. Ke své jednotce se Ami připojil již po dvou měsících, v jejichž průběhu byli Rakušané poraženi před Vídní u Wagramu a donuceni uzavřít příměří. Odměnou za účast v tomto neúspěšném tažení mu bylo jmenování poručíkem v červenci 1809.

V následujících letech se Rakousko opět stalo Napoleonovým spojencem a vyslalo dokonce pod Schwarzenbergovým velením pomocný sbor do Ruska, ale současně se snažilo připravit svoji armádu na další konflikt s Francií. Magnietův pluk se nejprve ubytoval v Klatovech a rodinná kronika hovoří také o jeho společenském životě, třeba účasti na svatbě bratra jeho nadřízeného mjr. Karla prince Auersperga. Kníže Vincenc si bral na roudnickém zámku 23.11.1811 princeznu Gabrielu Lobkowiczovou. Ami asi tehdy netušil, že se mu po mnoha letech právě brzy ovdovělá kněžna stane laskavou hostitelkou a později dokonce zaměstnavatelkou. Krátce poté byl 6. švališérský pluk přeložen do Kecskemétu^{10/}.

Bitva u Ebelsbergu 3. května 1809.

Tažení 1813 – 1815 (6. koaliční válka)

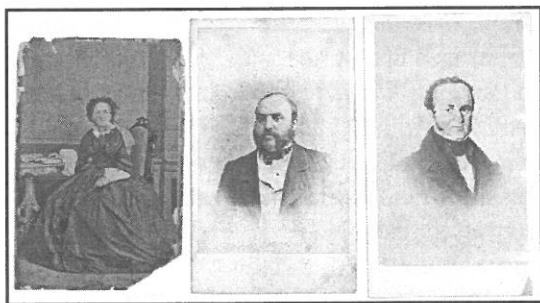
Po Napoleonově drtivé porážce v Rusku se obnovená protifrancouzská koalice opět vzchopila k boji s oslabeným nepřítelem. Magnietův pluk byl v této souvislosti během září 1813 urychleně přesunut z Maďarska do severních Čech, kde docházelo k prvním konfliktům. O měsíc později již obsazují švališéri Naumburg a následně na úseku u Lindenau zasahují do památné Bitvy národů u Lipska. Zde měl být Ami zraněn, ale rychle se zotavil, neboť již 16.1.1814 je v Langres – místě francouzské kapitulace – povýšen na nadporučíka a přeložen k 2. husarskému pluku „Rakousko-německý Legion“. Jedná se o novou jednotku vytvořenou ze dvou westfálských pluků, které dezertovaly z francouzské armády a nutně potřebovaly nové důstojníky. Pohyb na nepřátelském území ulehčovala Amimu bezpochyby

jeho mateřština. Po Napoleonově abdikaci byl však pluk spolu s řadou ostatních nových jednotek rozpuštěn a npor. Magniet přidělen tentokrát k 5. dragounskému pluku „Princ Evžen Savojský“, tehdy posádkou v sedmihradském Repsu (dnes rumunský Cohalm). Ani zde Ami dlouho nepobyl, neboť se mu podařilo již koncem roku 1814 dosáhnout přeložení do Čech k 5. švališérskému pluku „Klenau“. Tento útvar patřící k nejstarším v rakouské armádě (založen roku 1640) utrpěl totiž v bojích u Troyes těžké ztráty.

Ami opouští armádu a usazuje se jako nájemce statku na Čáslavsku

Počátkem roku 1815 je mír v Evropě opět ohrožen Napoleonovým návratem na francouzský trůn a Amimu nezbyvá, než se se svým novým plukem opět vydat přes Rýn. Tento přesun však končí u Dijonu, neboť Rakušané se již na definitivní porážce Napoleonovy armády u Waterloo 18.6.1815 nepodíleli. Ami se vrátil do Čech, které se mu staly novou vlastí, a protože válka i jeho „kapitulace“ skončila, požádal po dvouletém pobytu v žatecké posádce o propuštění z císařské armády. Nechal za sebou léta dobrodružství, nebezpečí i veselého vojenského života, který mu dovolil projet koňmo velkou část tehdejšího Rakouska a Evropy.

I když v Ženevě dosud žil jeho otec i provdaná starší sestra Marie Nicole (1768–1849), rozhodl se Ami zůstat v Čechách, jejichž oba zemské jazyky obstojně ovládal a kde měl z doby vojenské služby také přátele. Spolu s dalším demobilizovaným důstojníkem Gilesem de Trazegnies původem z rakouské části Nizozemí začali hospodařit na statcích Kluky a Žáky v okolí Čáslavi. Oba však neměli dostatek kapitálu ani zkušeností a tak po několika letech neúspěchů odkoupila statek majitelka sousedního panství, již zmíněná kněžna Auerspergová. Na rozdíl od svého přítele, který se vrátil k rodině, se Ami oženil s dcerou místního mlynáře Dlábků a vstoupil jako správce do knížecích auerspergských služeb. Zemřel roku 1852 a je pochován na evangelickém hřbitově v Drobovicích u Čáslavi. Protože jeho syn Klement (1824–1899), železniční inženýr, zůstal svobodný, pochází Amiho potomci (žijících je přes 30) od jeho třech dcer – Anny, Otilie a Viktorie. Ať se hlásili k české či německé národnosti, žili až do zániku monarchie v českých zemích a na této skutečnosti nic nezměnil ani vznik ČSR, jejíž první prezident byl rovněž reformovaný evangelik. Po svatbě s Charlottou Garrigue patřící do hugenotské rodiny původem z jihofrancouzské oblasti Cévennes, která emigrovala přes Dánsko do USA, změnil z úcty k této tradici dokonce své jméno na Tomáš Garrigue Masaryk. Po roce 1945 však postihl německou část rodiny smutný osud předků a museli znovu opustit svou vlast, tentokrát do Rakouska. Ani tato tragická událost však rodinná pouta trvale nepřerušila a tak dnes mohou potomci Amiho Magnieta žijící u nás, v Rakousku, Brazílii a Kanadě, znovu společně vzpomenout na jeho příchod do Čech před dvěma stoletími.

Ami Magniet s manželkou Jeanette a synem Klementem (uprostřed).

Poznámky:

- 1/ O A. Magnietovi a jeho předcích jsme již podrobně informovali. Viz : Benda, V., Hirsch, A.: Auf den Spuren eines Hugenotten in Böhmen. Hugenotten: 65, 107, 2001.
- 2/ Guerdan, R.: Histoire de Genève. Mazarin, Paris, 1981.
- 3/ Mottu – Weber, L.: Etre „garçon“ et avoir vingt ans dans le département du Léman: résistance et strategies de survie au temps de la conscription (1798 – 1813). In: Guerres et paix, Georg, Genève, 2000.
- 4/ O pečlivé vyhledání některých literárních pramenů a zejména archivních dokumentů se zasloužil náš příbuzný François Ferrière z Ženevy. Na jeho genealogické domovské stránce www.chez.com/ferriere jsou uvedeni všichni členové rodiny Magniet/Magnet.
- 5/ Roesler, J.: Und als unser Grossvater die Grossmutter nahm ... (rukopis), 1911.
- 6/ Flick, A.: Hugenotten in Norddeutschland. Ein weithin unbekanntes Kapitel. Hugenotten: 68, 51, 2004.
- 7/ Údaje o koaličních válkách jsme čerpali zejména z díla : Schlosser, F. C.: Weltgeschichte für das deutsche Volk – Band 18 : 19. Jahrhundert. Frankfurt, 1856, které pochází z pozůstalosti Klementa Magnieta.
- 8/ Tato data, která v únoru 1968 shromáždil náš příbuzný Dr. Ernst Hirsch (1899 – 1983), pocházejí z Rakouského státního archivu – Válečného archivu ve Vídni.
- 9/ Informace o útvech a jména důstojníků lze nalézt v Schématismu císařské rakouské armády, který vycházel od konce 18. století až do zániku monarchie.
- 10/ Podrobné dějiny jednotlivých c.k. pluků včetně popisu jejich účasti na válečných taženích lze nalézt v díle: Anonymus: Die Reiter – Regimente der k.k. Armee. Wien, 1862.

GENEALOGIE A GENETIKA

1. Část

ÚVOD

Kristián Koubek

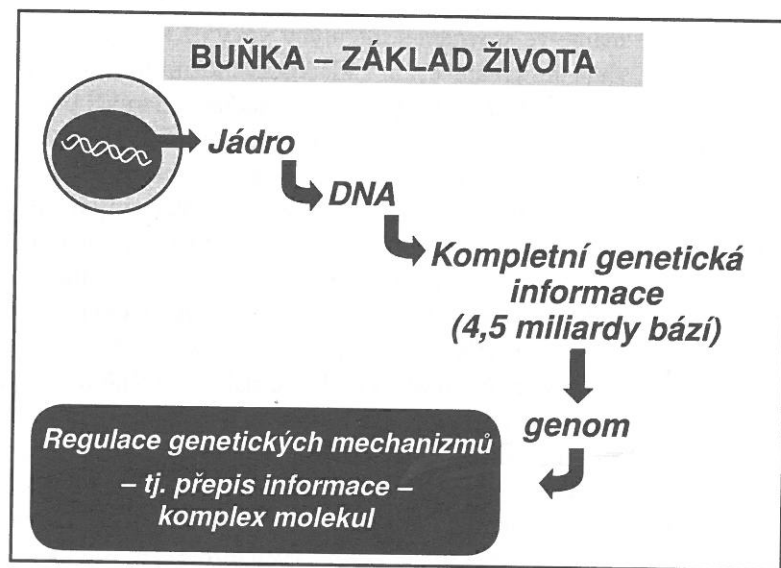
S rozvojem genetiky (nauky o dědičnosti) jsme schopni daleko lépe chápat a objasňovat některé genealogické problémy. I když je toto vše relativně složité přesto pro poznání to přináší některé zásadní poznatky. Tyto poznatky se promítají do základních otázek vzniku života a jeho formování, sledování genealogických souvislostí až po objasňování různých defektů a nemocí. Proto na základě nejnovějších poznatků se pokusíme nastínit pro tuto oblast základní kritéria a tím přispět k novým pohledům co vlastně průnik genetiky do genealogie přináší.

V současné době máme ve srovnání s minulými věky již k dispozici relativně dobré znalosti o naší sluneční soustavě a to z hlediska i možnosti existence života. Je nepochybné, že život je jedinečným způsobem zastoupen na naší planetě a na ostatních planetách naší sluneční soustavy je ve své podstatě vyloučen. K tomu, aby tento život mohl být na naší planetě zformován bylo třeba – vedle vhodných fyzikálních chemických podmínek – vytvořit základní mechanismy a funkce pro zajištění existence živé hmoty a jejího přetrvávání. Hlavním kritériem bylo formování informačního systému se schopností jeho reprodukce. A tak vznik života byl evolučně sestaven na bázi nukleových kyselin z nich DNA (deoxyribonukleová kyselina) se stala skutečnou nositelkou genetické informace s možností její reprodukce. Tento systém na bázi nukleových kyselin je dále evolučně dotvářen, což vedlo jednak k rozrůznění druhů a jednak i k vytvoření signálních drah přenášející daný impuls z vnějšího prostředí až na matrici těchto kyselin. Celé tyto poměrně složité organické systémy zároveň s membránovými vrstvami daly vznik buňce. Tak se buňka tedy stala základem života v celé naší sluneční soustavě, kde DNA představuje vlastně matrice pro zakotvení genetických informací. Buňka může mít různou velikost od několika mikronů až po velikost třeba pštrosího vajíčka. Deoxyribonukleová kyselina (DNA) je soustředěna do buněčného jádra, kde každý ze 46 chromozomů obsahuje pouze jeden řetězec DNA. Molekuly DNA obsahují veškeré informace jak organismus bude utvářen. Řetězce DNA vytvářejí dvojitou spirálu a tak DNA připomíná „spirálový žebřík“, kde každá příčka je složena z kombinace písmen A, T, G a C. Tato písmena představují zkratky bází, které tvoří jednotlivé nukleotidy, z kterých na ribozomech se z jednotlivých aminokyselin formují bílkoviny.

Na naší planetě se začal postupně vyvíjet život a to od nejjednodušších forem směrem ku složitějším. **Obrázek 1** podává představu buňky jako nositelky genetické informace, která je zakódována v molekule DNA. Tato molekula nese zhruba 4,5 miliardy bází, které jsou základními stavebními kameny pro formování různých typů molekul vytvářejících životní pochody. V současné době jsou tyto molekuly detailněji analyzovány pro lepší pochopení celé neuvěřitelně organizované strukturální podstaty všeho živého. Tak život je neustále obnovován, a to s možností jeho adaptačních mechanismů umožňující jeho vznik tak zánik. Jsou vytvořeny i takové mechanismy, které navozují programovaný zánik buněk, protože ne všechny buňky jsou při výstavbě organismu žádoucí. V tomto smyslu se jedná o apoptózu což je programovaná buněčná smrt.

Obrázek 1. Buňka je základní organickou stavební součástí života. Buňka obsahuje buněčné jádro, ve kterém se nachází DNA (deoxyribonukleová kyselina). Tato kyselina je nositelkou genetické informace

I když není smyslem tohoto úvodního článku podrobněji analyzovat různé formy či mechanismy vedoucí ke vzniku či zániku života, tak se zaměříme na formování lidského organismu, a to z hlediska jeho evolučních genealogií. Překročíme neskutečný běh událostí při formování života během milionů a milionů let a tak si pouze připomeneme jednu vteřinu našeho života, která je vlastně poslední z 24 hodinové existence naší planety. Jedná se pouze o nepatrný zlomek,

i když lidský druh je zde zhruba 60 000 let. Některé detaily jeho formování je velmi složité objasňovat, protože paleontologické a jiné podklady jsou velmi chabé a někdy až rozporuplné. Přesto ale lze říci, že Homo sapiens (člověk rozumový) se vlastně z několika málo jedinců rozrůznil do dnešní podoby čítající až populaci 6,5 miliardy pozemšťanů. A to je už neuvěřitelný počet jedinců v rámci jednoho druhu, zvláště když celé lidstvo pochází z jedné linie, kde se jako červená nit vine makromolekula DNA, která je nositelkou jeho dědičné informace. Tz., že tato makromolekula je tím nejcennějším, co lidstvo má a dalo by se říci i tím nejcennějším co sluneční soustava obsahuje. Ani obří diamant velikosti malé planety nemůže nahradit tuto jedinečnou nositelku života. Lidé na naší planetě jsou různí, ale jsou schopni se mezi sebou reprodukovat, což plně podporuje definici druhu. Některé znaky (krevní skupiny, různé bílkoviny, enzymy, apod.) jsou odlišným způsobem u lidí zastoupeny, ale to nic nemění na skutečnosti, že lidé si vydobyli dominantní postavení na této planetě, kterou si osvojují jako vlastní. I když lidský druh nemá mimořádné fyziologické vlastnosti (výška, váha, rychlost pohybu, atd.) ve srovnání s jinými druhy, přesto ale jedna vlastnost – schopnost myšlení – jej kaptulovala do prioritního postavení na naší zemi. Někdy jako by Homo sapiens ani nebral ohled, že jsou tady i ostatní formy života analogickým způsobem utvářeny, které jsou také přinejmenším zajímavé a jsou vybudovány na matici stejné DNA. Vždyť třeba genom (soubor genů) šimpanze je z 99 % analogický jako u člověka, což jenom zesiluje a podporuje evoluční teorii, která je ještě různým způsobem málem zpochybňována. Jeden gen způsobuje rozdíl v barvě kůže mezi bělochy a černochoy. To je jenom příklad toho, jak podstatná je genetická determinace ve formování živých organismů a jakým způsobem lze pochopit různé souvislosti.

Každý den se narodí 365 000 dětí z toho více než polovina v Asii (57 %), čtvrtina v Africe (26 %), 9 % v Latinské Americe, 5% v Evropě a necelé 1 % v Oceánii. Tak se počet obyvatel planety denně zvyšuje o 210 000 lidí, protože od 365 000 narozených se odečítá 155 000 úmrtí. Tak vlastně každý rok přibývá na Zemi 75 milionů obyvatel. Dá se spočítat, že za 6–7 let tedy bude na zeměkouli – pokud bude vše normálně probíhat - zhruba 7 miliard obyvatel. I když dochází k poklesu porodnosti oproti původním odhadům, přesto v roce 2050 by mohlo na naší planetě žít až 10 miliard obyvatel. Zhruba polovina lidí žije v zemích, kde je průměrná porodnost 2,1 dítěte na jednu ženu. V naší zemi se udává, že by mohlo dojít v roce 2050 ke snížení populace zhruba o milion, ze současných 10 milionů na 9 milionů, ale vše závisí na ekonomické sociální politice. Co tedy je pro lidský druh charakteristické? Jsme vůbec schopni celý tento vývoj registrovat a nalézt v něm jednotlivé příbuznosti? Zdá se, že ano a to právě s rozvojem genetiky. Dalo by se říci, že uspořádání genů přepisující jednotlivé znaky vytváří dokonalou organickou sestavu, která má navíc i schopnost různých mutací, což umožňuje různé zásahy do DNA.

Tabulka 1 podává základní znalosti o lidském genetickém materiálu. Lidský genom obsahuje DNA, která je utvářena do 23 párů chromozomů. 22 párů chromozomů se označuje jako autozomální chromozomy (autozomy) a jeden pár jako pohlavní chromozomy (gonozomy). U mužů je označení pohlavních chromozomů jako XY a u žen je XX. Čím je zajištěn poměr pohlaví mužů k ženám jako 1:1 a jaký je význam Y chromozomu v evoluci bude pojednáno v dalších člancích. Hrubá genetická kostra pro Homo sapiens byla tedy utvářena zhruba před 60 000 lety a od té doby proběhlo zhruba 4 000 generací, aby jednak došlo k rozrůzněním rasových odlišností a jednak k navýšení do dnešního počtu 6,5 miliardy pozemšťanů. Vezmeme-li v úvahu, že vznik člověka Homo sapiens mohl být ve svém prvopočátku odvozen od několika jedinců, tak vlastně celé lidstvo je svým způsobem příbuzné i když vlastně příbuzenstvo chápeme v tom nejužším počtu. Některé odlišnosti jsou zakódovány geny přepisující nejrůznější znaky (třeba krevní skupiny) a tak pouze jednovaječná dvojčata jsou z hlediska genetického materiálu identická. V průběhu existence lidstva byla snaha některé znaky evolučně upevňovat a tak v tomto přirozeném výběru si stál – z hlediska těchto znaků – na lepším místě silnější a dokonalejší jedinec. To je základní aspekt celé živočišné říše s hlavním zřetelům na potomstvo, protože v jeho zachování – či předání DNA – může jediné život pokračovat. U lidí, díky myšlenkovým schopnostem je hlavním smyslem v tomto výběru neeliminovat znaky či schopnosti, které se jeví jako pozitivní.

Tabulka 1. Základní informace o lidském genetickém materiálu

Přítomnost genetického materiálu	
Jádře	mitochondrie
46 megamolekul DNA	mDNA obsahuje 37 genů
22 párů autozomů	37 genů koduje 13 molekul
2 páry gonozomů	16 568 párů bází
23 000 genů vytvářející genom	10 000x méně než v jádře
10 000 genů se přepisuje do iRNA	tvorba energie jako ATP
funkce 10 000 genů není dosud známá	
Poznámka: mDNA = mitochondriální DNA iRNA = informační RNA ATP = adenosintrifosfát autozomy = homologní chromozomy gonozomy = nehomologní chromozomy	

Snaha mnoha lidí zvláště v poslední době je sestavovat svoje genealogie neboli rodokmeny, které vzhledem k existenci lidstva mohou představovat časově méně než jedno procento. Genealogie dávají relativně dobrou informaci z hlediska zařazení osob, jejich znaků, defektů, popř. i nemocí. Proto s těmito informacemi lékařská genetika operuje, protože mají základní význam nejen při pochopení etiopatogeneze různých chorob. U některých lidí jsou tyto genealogie známé až 1 000 let, což by mohlo zmapovat až 40 generací. U mnohých lidí sestava rodokmenu představuje zhruba 8 generací vytvořených během 200 let, dál již vyhledávat své předky je přinejmenším velmi obtížné. Z genetického hlediska je zajímavé, jaké znaky se přenáší a jak je to z hlediska různých nemocí. Proto jsou tyto znaky relativně dobrým indikátorem pro celou řadu aspektů. Z tohoto hlediska lze i usuzovat co třeba přispělo k zánikům různých genealogií a co některé genealogie posílilo.

Genetické pojmy

Nejdříve je tedy nezbytně nutné uvést jednotlivé pojmy a označení, se kterými lidská genetika pracuje, abychom mohli sestavovat rodokmeny a i vystopovat různé závislosti či zákonitosti.

Obrázek 2 podává základní symboly, které se běžně užívají při sestavování rodokmenů z hlediska nejrůznějších defektů a znaků. **Obrázek 3** pak podává zjednodušené schéma genealogií, ve kterých jsou tyto symboly vyjádřeny. V následujících sděleních se budeme postupně seznamovat s některými principy lékařské genetiky a budeme sestupovat do její molekulární povahy.

Terminologie

Genotyp člověka (a nejen člověka) je sada alel, které tvoří jeho (u muže) nebo její (u ženy) genetickou výbavu, ať už dohromady ve všech lokusech, nebo typičtěji v jednom lokusu. Naopak **fenotyp** je vlastně pozorovatelná exprese genotypu jako morfologický, klinický, biochemický nebo molekulární znak (krevní skupiny, HLA antigeny, apod.). Fenotyp daného jedince může být samozřejmě normální nebo abnormální.

Monogenní choroby mají typický či charakteristický způsob přenosu v rodinách. Pro stanovení typu přenosu u těchto chorob je obvykle prvním krokem získání informace o rodinné anamnéze pacienta a shrnutí skutečností ve formě **rodokmenu**, jeho grafické podoby s použitím standardních symbolů (viz obrázky 2 a 3). Tyto symboly se již používají více než 50 let. Nemocný člen rodiny, kvůli němuž

byla rodina s genetickou chorobou poprvé vyšetřována, je **proband** (*synonyma propositus* nebo *persona index*). Naopak jedinec, který přichází kvůli genetické konzultaci, je označován jako **konzultující pacient** a může být jednak postižený a jednak nepostižený příbuzný probanda. V rodině může být více než jeden proband, pokud dochází k detailnějšímu vyšetřování. Bratři a sestry jsou označováni jako **sourozenci** a rodina sourozenců vlastně tvoří **sourozenectví**. Celá rodina je označována jako **příbuzenstvo**. Jednotliví příbuzní pak mohou být klasifikováni do **prvního stupně** (rodiče, sourozenci a potomci probanda), do **druhého stupně** (prarodiče a vnučata, strýcové a tety, neteře a synovci a nevlastní sourozenci), **třetího stupně** (např. prvostupňoví bratřenci a sestřenice) a tak dále, v závislosti na počtu kroků (jinými slovy na počtu mióz v podobě příbuzenského křížení) v rodokmenu mezi dvěma příbuznými. Potomci prvostupňových bratřenců a sestřenic jsou pak označováni jako druhostupňoví bratřenci a sestřenice. Dítě je bratřencem (sestřenicí) druhého stupně prvostupňových bratřenců či sestřenic svých výchozích genetických rodičů. Páry, které mají jednoho nebo více společných předků, jsou definovány jako **konsanguinní**. Pokud je v rodině pouze jeden postižený (např. s jedním typem choroby), jedná se o **izolovaný případ**. Pokud je onemocnění vyvoláno mutací u probanda, jde o **sporadický případ**. V **tabulce 2** jsou uvedeny stupně příbuznosti, podíl jejich jednotlivých sdílných genů a koeficient inbreedingu dítěte u vymezených jedinců.

Obrázek 2 podává symboly běžně užívané v rodokmenech. Ačkoli neexistuje žádný systém zápisu rodokmenů, symboly zde použité odpovídají současným doporučením profesionálů v oblasti genetického poradenství. Proto jsou uváděny v různých odborných monografiích.

Obrázek 3 vystihuje vyjádření základních vztahů v rodokmenech a to z hlediska příbuzenstva různých stupňů.

Sestavení rodokmenu

Sestavení rodokmenu z hlediska genetiky je logicky zcela první fází studia přenosu znaku z generace na generaci, fází, kterou nemůžeme přeskočit. Rodokmenový obrázek pak vychází z užívání vžitě a standardizované symboliky, která je pro tyto účely vytvořena. Jednotlivé generace jsou označeny římskými číslicemi a na rodokmenovém schématu jsou uspořádány odshora dolů podle záhytu a stáří jeho jednotlivých generací, tzn. že nejstarší generace představuje horní část, nejmladší (třeba i současně) pak dolní část rodokmenu. V rámci každé generace jsou jednotliví jedinci očíslováni zleva doprava arabskými číslicemi. Označení příslušné římské a arabské číslice tedy představuje jednoznačný kód identifikace

příslušného jedince. Sourozenci jsou obvykle uspořádáni podle věku; nejstarší vlevo, nejmladší vpravo (pokud je to známo). Jako *proband* či *persona index* se označuje jedinec, od kterého se vypracování rodokmenu odvíjí; jedná se obvykle o první osobu dané rodiny, která se dostala do rukou klinických genetiků s příslušným znakem či chorobou. Rodokmen se pak vypracovává od tohoto probanda přes jeho blízké generace (sourozenci a jejich děti, rodiče a jejich sourozenci, děti sourozenců rodičů, probandovy děti) ke generacím vzdálenějším podle účelu samotného studia. Údaje v rodokmenu podléhají lékařskému tajemství.

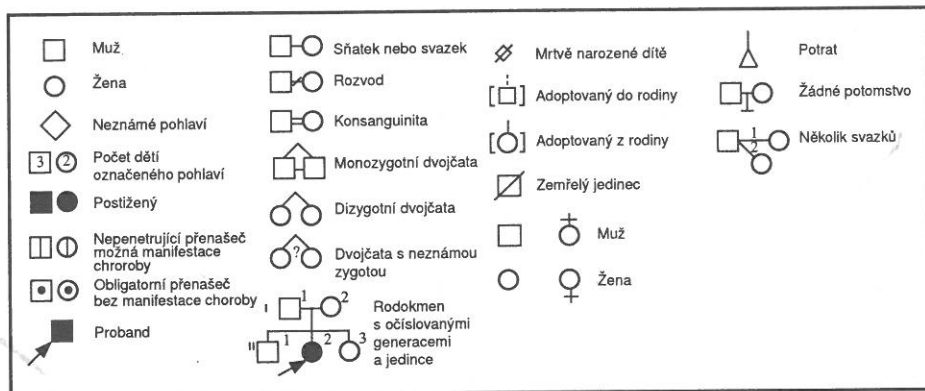
Poznámka redakce:

Označení probant má v genetice jiný význam než v genealogii.

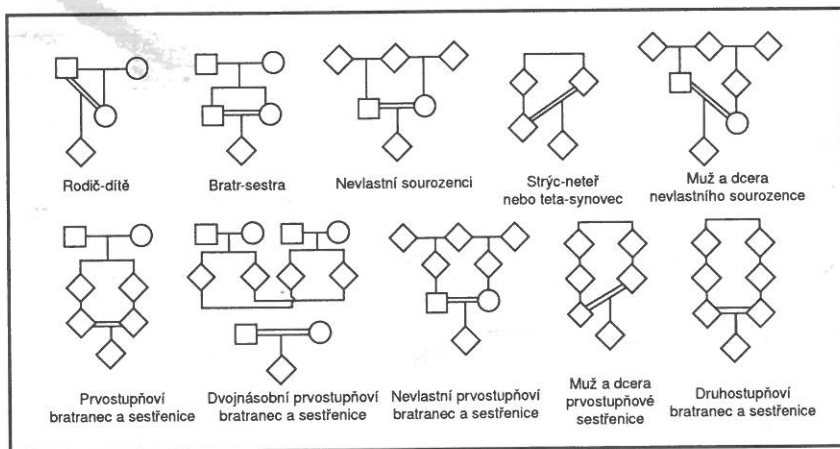
Tabulka 2. Vymezení z hlediska příbuzenských vztahů. Je uveden stupeň příbuznosti, podíl sdílných genů a koeficient inbreedingu.

Vymezení jedinci	Stupeň příbuznosti	Podíl sdílných genů	Koeficient inbreedingu dítěte (F)
Dvojčata monozygotní	-	1	-
Rodič-dítě	1.	1/2	1/4
Bratr-sestra, dvojčata dizygotní	1.	1/2	1/4
Nevlastní sourozenci	2.	1/4	1/8
Strýc-neteř, teta-synovec	2.	1/4	1/8
Muž a dcera nevlastního sourozence	3.	1/8	1/16
Prvostupňoví bratranec a sestřenice	3.	1/8	1/16
Dvojnásobní prvostupňoví bratranec a sestřenice	2.	1/4	1/8
Nevlastní prvostupňoví bratranec a sestřenice	4.	1/16	1/32
Muž a dcera prvostupňové sestřenice	4.	1/16	1/32
Druhostupňoví bratranec a sestřenice	5.	1/36	1/64

Obrázek 2. *Symbole běžně užívané v rodokmenech. Ačkoli neexistuje žádný systém zápisu rodokmenů, symboly zde použité odpovídají současným doporučením profesionálů v oblasti genetického poradenství. Proto jsou uváděny v různých odborných monografiích.*

Obrázek 3. *Vyjádření základních vztahu v rodokmenech, a to z hlediska příbuzenstva různých stupňů.*

Poznámka:

Článek podpořen vědeckým zájmem ÚHKT (2005–2012).

E-mail: kristian.koubek@uhkt.cz

Obrázky jsou převzaty z knih:

1) Klinická genetika, TRITON, 2004

2) Základy klinické genetiky a její molekulární podstata, Osvěta, 2000

Z dílny ediční skupiny Schola genealogica ac heraldica nova

POUČENÍ NEJENOM PRO ZAČÍNÁJÍCÍ RODOPISCE

2. díl

Václav Hásek

O vývoji určování výměry polností

Zadávacím listem pro vypracování učebního textu o starých mírách byl autor veden k tomu, aby se zaměřil na soustavy platné v určitých obdobích, jako jsou antické míry a váhy, česká metrologická soustava podle Václava Hájka z Libočan (1541), české zemské míry z počátku 17. století a dolnorakouská soustava měř a vah a pro případ, že by v nich nějaká stará míra nebyla uvedena, aby rodopisce vedl k tomu, aby se naučil vyhledat ji v naučných slovnících či odborné literatuře.

Ale stalo se, že do naší Učebnice čtení starých textů se „vloudil“ cvičný dokument právě s takovou plošnou mírou, která v uvedených soustavách obsažena není, ale v některých starších gruntovních záznamech se objevuje. Nemohli jsme rodopisce jen tak nechat na holičkách a učební text jsme obohatili o zvláštní dodatek, který určování výměry polností pojímá obecněji a vývojově. Protože by mohl být užitečný nejen pro účastníky kurzů, předkládáme jej i čtenářům Genealogických a heraldických listů.

Určování výměry polností, jejichž velikost se ustalovala vlivem zavádění trojpolního systému obdělávání půdy, se stávalo nezbytností hlavně z daňových důvodů. Víceméně jednotné užívání pojmu lán (lat. aratura, něm. die Hufe) pro díl orné půdy obdělávaný jedním hospodářem však neznamená, že šlo o přesně definovanou jednotku držby zemědělské půdy, produkce a výběru feudální renty.

Lán byl v terénu plošně určován počtem jiter, která bylo možno skutečně změřit. V běžné praxi se však určoval v duté míře množstvím vyšeté zrniny v korcích (lat. modius, mensura, něm. der Strich nebo der Scheffel) odpovídajících 93,5 litru.

Jitro (lat. jugerum; něm. der Morgen) se v terénu podle starých zvyklostí vyměřovalo do obdélníku o poměru stran 3:1 pomocí měřičského provazce o délce

52 loktů (= 30,7528 m), který se stal měrnou jednotkou na počátku 14. stol. Menší délkovou jednotkou byl prut (lat. frutex, pertica, virga; něm. die Rute) o osmi českých loktech (= 4,7312 m) a tedy 16 stopách.

Provazec (lat. funiculus; něm. das Seil) o délce dvaapadesáti loktů se používal od první poloviny 14. stol. byl utvrzen sněmovními usneseními jako závazná zemská míra. Za těchto okolností mělo tudíž jitro 2836,94 m², tj. asi 28,4 aru. Celková plocha lánu orné půdy kolísala v českých zemích v rozmezí 60 až 84 jiter při středním rozmezí 60 až 72 jiter, tj. 17 až 20 ha.

Vedle jiterní výměry se od 13. století užívalo k určení velikosti lánu též výsevku, tedy duté míry. Základní jednotkou byl korec rovnající se 93 litrům. Jeho čtvrtinou byl věrtel (lat. quartale; česky čtvrtně; něm. das Viertel) o 23 litrech.

Zemědělská zkušenost vedla k tomu, že se vyvinul poměr výsevku a oseté plochy 1 : 1, tj. na jedno jitro se vysel zpravidla jeden strych obilí. Odtud pak už v průběhu 14. století vedla cesta k přímému ztotožnění duté a plošné míry a ke vzniku korce (strychu) jako jednotky rozlohy polností. Protože se na horší půdě selo řídčeji a na lepší hustěji, projevil se i lán ve výsevku neméně rozdílně, a to v rozmezí 60 až 96 korců se středem 64 až 72 korců. Průměrné středové hodnoty velikosti českého lánu podle výměry byly 60 až 72 jiter, podle výsevku 64 až 72 strychů. To dovoluje stanovit průměrný plošný rozsah lánu asi na 16 ha.

V těchto souvislostech je třeba ještě dodat, že vedle uváděných způsobů měření plochy lánu se v 15. až 18. století užívalo v některých oblastech i počítání plochy půdy na záhony (lat. area, něm. das Beet), kdy na jeden lán vyšlo průměrně 10 kop záhonů.

Záhon je především pruh pole většinou o patnácti brázdách oproti okolnímu terénu poněkud vyvýšený a od ostatních záhonů oddělený rozorem, tzn. dnem brázdy vzniklým při posledním průchodu pluhu. Vyvýšením záhonů rolníci bránili své kultury proti nadbytečné vlhkosti. Tento způsob orby byl umožněn použitím pluhu, který půdu odvaluje na stranu a při správné orbě ji zahání směrem do záhonu (od toho záhon), na rozdíl od rádlu, které půdu jen rozškrábalo.

Rozdělení lánů na záhony se na dlouhou řadu generací stalo neměnným způsobem měření. Proto se s ním setkáváme i v zápisech do gruntovních knih. Takové měření však vycházelo zpravidla z místní zemědělské praxe a proto bylo už od 16. století profesionálními měřiči odmítáno jako nepřesné. Dnes už záhonem rozumíme jen pruh země na zahradě.

ZPRÁVY ZE SPOLEČNOSTI

Pozvánka na valnou hromadu

České genealogické a heraldické společnosti v Praze

kteřá se koná v sobotu 22. dubna 2006 od 10.00 hodin
v prostorách farního úřadu Českobratrské církve evangelické
Praha 2, Korunní 60, 1. patro

Program:

Zahájení

Volba zapisovatele a návrhové komise

Zpráva Správního výboru o činnosti ČGHSP za rok 2005

Zpráva o finančním hospodaření ČGHSP za rok 2005

Zpráva Revizní komise k činnosti a hospodaření ČGHSP za rok 2005

Diskuse k předneseným zprávám

Udělení čestného členství a uznání za práci pro ČGHSP

Plán práce na rok 2006

Návrh na usnesení a jeho schválení valnou hromadou

Závěr

Poznámka:

Prezence účastníku započne již v 9 hodin.

Před valnou hromadou je možno uhradit členský příspěvek na rok 2006
a zakoupit publikace s genealogickou a heraldickou tematikou.

Spojení :

Od stanice Metra A Náměstí Míru

do stanice TRAM 10, 16 Šumavská nebo Vinohradská vodárna

Nově přijatí členové v roce 2005

Jan Podhola, předseda

1501 Tatterová Božena, Praha	1513 Písařová Gertruda, Mělník
1502 Kotva Jří, Pardubice	1514 Fiala Josef, Oseček
1503 Sedláčková Zuzana, Praha	1515 Gůra Tomáš, Praha
1504 Vojtěch Otakar, Husinec-Řež	1516 Gůrová Kateřina, Praha
1505 Seidl Jiří, Kardašova Řečice	1517 Kudrnáčová Libuše, Kunratice u Cvikova
1506 Drapák Martin, Jičín	1518 Bouček Petr, Plzeň
1507 Šimková Jaroslava, Praha	1519 Procházková Dagmar, Praha
1508 Bařa Otakar, Zlín	1520 Wagner Miroslav, Priepasné
1509 Soběslavský Rudolf, Plzeň	1521 Kunčický Jiří, Havířov
1510 Zima Jan, Praha	1522 Náprstek Vladimír, Kladno
1511 Pěkníková Eva, Praha	1523 Chýský Vladimír, Klínky
1512 Pošík Miroslav, Praha	

Ukončili členství nebo zemřeli v roce 2005

Jan Podhola, předseda

261 Lukeš Josef	1103 Daňhel Jaroslav †
373 Procházka Ladislav †	1138 Opatrná Zdeňka †
502 Vilémek Ivan	1157 Boček Rudolf
697 Mertlík Bohumil	1178 Blažková Zdeňka
713 Taušová Stanislava	1187 Rychlý Vladimír †
744 Adamcová Věra	1382 Velek Ondřej
891 Machaň Drahomír	1463 Appl Pavel
952 Benešová Helena	

Dále bylo rozhodnutím správního výboru ukončeno v souladu se stanovami ČGHSP členství 39 členům, kteří přes upozornění neuhradili členské příspěvky za rok 2005.

Zajímavosti z členské základny

K 31. prosinci 2005 měla Česká genealogická a heraldická společnost v Praze 764 členů. Členy je 85 organizací tzn. archivy, muzea, spolky a knihovny z České republiky a 1 organizace ze Slovenska. Z nich 72 platících, 9 organizací vyměňuje časopis a 4 knihovny dostávají povinný výtisk Genealogických a heraldických listů.

Jednotlivců bylo ve společnosti 679 (z toho 11 členů čestných a 3 zakládající).

Nejmladšími členy jsou Vojtěch Pour a Petr Srb (17 let) a nejstarším členem je čestný člen ČGHSP pan Rudolf Melichar 99 let!

Nejvíce členů je z Prahy, 311. Počet členů podle jednotlivých pražských částí:

Praha	1 – 12
Praha	2 – 19
Praha	3 – 19
Praha	4 – 85
Praha	5 – 39
Praha	6 – 34
Praha	7 – 16
Praha	8 – 20
Praha	9 – 25
Praha	10 – 42

Počet mimopražských členů byl k (31.12.2005) 362:

střední Čechy	96
východní Čechy	78
severní Čechy	56
západní Čechy	37
severní Morava	37
jižní Čechy	31
jižní Morava	27

Kromě Prahy je nejvíce našich členů z Plzně (14), Hradce Králové (11), Liberce (9), Brna, Českých Budějovic, Ústí nad Labem (8), Pardubic, Příbrami (6), Děčína (5), Hořic v Podkrkonoší, Jičína, Kolína, Olomouce, Ostravy, Roudnice nad Labem, Teplic, Zlína (4), Brandýsa nad Labem, Českého Brodu, České Lípy, Havlíčkova Brodu, Chebu, Chomutova, Kladna, Komárova, Rakovníka, Tábora (3).

Členy ČGHSP je také 6 osob ze zahraničí: 2 v Německu, 2 ve Francii, 1 na Slovensku a 1 ve Švédsku.

Martin Slaboch

Poděkování patří právě Vám ...

Správní výbor vyjadřuje poděkování všem členům i příznivcům naší Společnosti, kteří v uplynulém roce 2005 rozšířili řadu knižního fondu poskytnutím rodopisných prací, kronik a publikací. Jedná se o následující osoby:

Bada Josef	Kraus Pavel
Čádová Blanka	Morava Milan
Dvořák Josef	Slaboch Martin
Fleková Blažena	Stejskalová Nad'a
Fous Karel	Trnka Miloslav
Kratochvíl Jiří	

Helena Voldánová

Obnovení „středečnicků“

Po dvou letech od zrušení tzv. středečnicků z důvodu pozdního vydávání GHM s termíny jejich konání a nemožností najít člena ochotného se pořádání ujmout, se podařilo dojednat díky pochopení a ochotě dřívější organizátorky jejich obnovení.

Středečnický se budou konat na původním místě, tj. v Revoluční ulici 5 každou 2. a 4. středu v měsíci od 17.00 hodin.

Termíny a téma na I. pololetí letošního roku jsou:

- 26. dubna Pavel Hnízdil: Vládní vojsko Protektorátu Čechy a Morava 1939–1945.
- 10. května ing. Bohumír Kurz: Praktické ukázky různých tvarů vývodů a rozrodů z genealogických programů (nejen BK6) – (30 minut). Skupina pro využití počítačů v genealogii: Aktuální zprávy a ukázky webu projektu Genea (30 minut).
- 24. května RNDr. Kristán Koubek DrSc.: Genealogie a genetika.
- 14. června Filomena Jičínská: Česká domácnost na počátku 20. století.
- 28. června Beseda na volné téma.

Filomena Jičínská, Jan Podhola

Středečnický zajišťuje paní Filomena Jičínská.

E-mail: Jicinska.Filomena@seznam.cz, telefon domů 222 245 938 (večer).

Skončil třicátý druhý kurz pro začínající rodopisce a kronikáře

Od 22. září do 8. prosince 2005 probíhal opět v Základní škole v Praze 2 Slezské ulici 21 v pořadí již třicátý druhý kurz pro začínající rodopisce a kronikáře. Učební program, sbor přednášejících i celkové uspořádání se v podstatě neodlišovalo od předcházejícího roku. Také počet zájemců byl zhruba stejný zčásti také zásluhou sdělovacích prostředků, které po mnoha letech poprvé na naši prosbu o publicitu rozpoutali širokou popularizační kampaň pro studium rodopisu, bohužel až po zahájení. Takže během druhého a třetího večera stoupl počet posluchačů o deset.

Když už kurz skončil, můžeme říci, že se do něj přihlásilo 38 osob, dvě odpadly a 36 absolvovalo. Třináct účastníků vykazuje stoprocentní účast na vyučování. Zajímavý vývoj se ukázal v početním poměru mužů a žen: přesně 1 : 1. Věkové rozložení účastníků bylo od osmnácti do osmdesáti let, s určitou nevyrazně zvýšenou četností mezi 50 až 60 lety věku. Co do vzdělání se opět potvrdil v posledních letech běžný poměr středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných 1 : 1. Čtrnáct účastníků dojíždělo z míst mimo Prahu, z nichž za nejbližší možno považovat Prostějov, Hostinné, Novou Paku, Žatec atp. To potvrzuje tendenci projevující se v posledních letech.

Účastníci 32. kurzu pro začínající rodopisce a kronikáře

Přednášku „O využití osobního počítače v genealogii“ přednesl s úspěchem pan Tomáš Krůta. Je to doklad, že vedení kurzu se stará o věkovou obměnu lektorů a děkuje tímto ing. Bohumírovi Kurzovi za dlouholetou záslužnou pedagogickou práci.

V rámci přednášky „O rodinné a rodové kronice“ byla i letos uspořádána výstavka kronik vypůjčených z knihovny Společnosti a těch, které na ukázkou přinesli a několika slovy doprovodili hosté, paní Kateřina Brožová, paní Blanka Čádová a pan Ing. Kurz. Toto zpestření výuky se setkalo se živým zájmem posluchačů kurzu.

Učební plán byl co do úrovně i počtu přednášek splněn. Jednu přednášku však bylo nutno pro nedostupnost lektora nahradit jinou obdobného charakteru. Absolventi kurzu mohou její obsah nastudovat ze Sborníku učebních textů, který byl v průběhu kurzu prodáván.

Kladné ocenění při závěrečném hodnocení kurzu získali lektori Dr. Starý, Ing. Stara, Dr. Podhola a Mgr. Kahuda.

Exkurze do archivů se staly něčím jako logickým přídatkem kurzu, ale nikdy nebyly jeho součástí. Letos se uskutečnila pouze jedna, a to laskavostí Státního oblastního archivu Praha, jmenovitě paní doktorky Hradecké. Vedení Společnosti pro příště připraví formu a obsah exkurzí v souladu s náplní kurzu a s předpisy a možnostmi archivů.

Kurz jako celek hodnotím v podstatě kladně. Největší jeho nedostatky nevidím ani tak v tom, že účastníci si někdy neměli na co sednout. To byly závady zaviněné určitými zaměstnanci školy, která se bude koncem tohoto roku rušit. Nejvíce mne však mrzí, že právě vydaný Sborník učebních textů nemohl být prodáván zájemcům již při zahájení kurzu, a za druhé to, že když už byl jeho prodej uvolněn, projevíli o něj účastníci kurzu neočekávaně malý zájem.

Václav Hásek

Rodové kroniky v knihovně ČGHSP

K jednomu z nejcennějších literárních souborů uchovávaných v naší spolkové knihovně patří fond rodových a rodinných kronik. A to včetně narůstající řady drobnějších, precizních dílčích genealogií – autorských prací od členů Společnosti téměř z celé ČR. Těm samozřejmě zůstává výhoda prezenčního studia všech publikací v knihovně, která je otevřena každé první úterý v měsíci od 17.15 do 19.00 hodin (kromě letních prázdnin). Další příznivci genealogie a hosté mohou k návštěvě a prohlédnutí knih využít zpravidla čtyřikrát ročně pořádané Dny otevře-

ných dveří v kanceláři a knihovně ČGHSP, nyní např. v sobotu 13.5.2006 od 9.00 hodin dopoledne. Co Vás tu ve sbírce rodopisných prací případně čeká a nemine je v následujícím stručném přehledu.

- Beseda Jan, Rod Besedů. Veřovice v Americe (s rodopisnou korespondencí). Veřovice 1996
 Besedovi J. a B., Vzpomínky na Ameriku. Veřovice 1996
 Brož Vladislav, Memorabilia iuridica. Praha 2000
 Bureš Zdeněk, Veliny (rody) – výňatek z historických pramenů. Veliny 1995
 Čádová Blanka, Rod Čádů. Kronika rodu Čádů. Praha 1999
 Čádová Blanka, Kronika rodu Čermáků. Praha 2000
 Čádová Blanka, Rod Laueremannů. Praha 2002
 Čech Michal, Z údolí Stropnice (jižní Čechy). Blovice 1997
 Čech Michal, Z historie Mladošovic od Jana Podoláka. Blovice 1997
 Černý Jaroslav, Moji svobodníci. Rody Holub, Maršík. Klásek – Mladovožicko. Praha 2001
 Číp František, Rodokmen rodu Číp. Lukavecká větev, strojopis. Praha 1969
 Davídek Václav, Davídkové v Lipnici a z Lipnice (Spálenopoříčsko). 1978
 Davídek Václav, Náš tatí Josef Davídek v Lipnici čp. 8 (1868–1945). Praha 1980
 Davídek Václav, Naše mamí M. Davídková (1879–1940). Praha 1981
 Davídek Václav, Jen jedinkrát jdem cestou svou. Praha 1983
 Donner Tomáš, Kronika rodu de Sarth (Desort, Dezort). 2001
 Drápelové J. a M., Rodový zpravodaj z 1. setkání Sedláčků z Telečkova. Velké Meziříčí 1979
 Flídr Matěj, Rod Tuřálkův, Flídrův a Valentův. 1959
 Genttner Viktor, Vančurové z Řehnic. Rkp., Praha 1976
 Genttner Viktor, Rod Vejdělek a rkp. poznámky s korespondencí. Praha 1983
 Genttner Viktor, Rod Mayer. Vývod předků VM 1762–1842 (Znojmo). Praha 1985
 Genttner Viktor, Rod Sklenář a Glaser. Rkp. a badatelská korespondence. Praha 1984
 Genttner Viktor, České císařské kladrubské hřebčiny. Rkp. (o zaměstnancích), nedatováno
 Glombíček Em., Sjezd rodu Glombíčků-Glombů 28. 9. 1980 v Orlové. 1980
 Hásek Václav, Kronika rodu Hásků. Praha 1997
 Hásek Václav, Kronika rodu Hásků, lexikon rodu. Praha 1997
 Havelková Olga, X. generací rodu Havelků z Veliše. 2002
 Herink Ivan, Rodopis Zikmundů z Cidlíny a Doubravice. B. d.
 Hoyer Ivan, Rod Hoyer. 2001

- Hromada Jan, Kronika rodu Hromadů. Opava 2002
 Jahn J. J., Genealogie rodiny Jahnů z Oseka a Oseckého domu v Praze čp. 447. Praha 1920
 Jindrásek Věnceslav, Rejstřík k rodu Kronovetrů ze Svídnice. Kostelec nad Orlicí 1980
 Jouda Vladimír, Rod Joudů. Praha 2000
 Kejla Vladimír, Historie Kejlova rodu. Větev z Lubné u Rakovníka. Kašperské Hory 1975
 Kejla Vladimír, Historie Kejlova rodu. Seznam matrik a matričních výpisů. Ostrava 1988
 Kejla Vladimír, Stručná genealogie rodu Kejlů ze Šanova u Rakovníka. Ostrava 1989
 Kejla – Petržilka, Rodokmen Petržilků z Vrbna nad Lesy 1929. Ostrava 1977
 Kejla – Barochová, Život jedné větvičky z rodu Kejlů. Ostrava 1988
 Kondrys Antonín, Kondrysové. Stručná kronika rodu. Horšovský Týn 1988
 Kraisingerovi, Svoboda v pustině (Freedom in the Wilderness). Malé Kyšice 1994
 Krajník Eduard, Historie rodu Krajníků. Strojopis, 7 s., Praha 1977
 Kraus Pavel, Rodinná kronika, Svinařov čp. 8. Svinařov 2000
 Křížová Marie, Rodokmen Petržilků a Vernerů ze Smolnice a Bočků z Úlovic. Louny 1977
 Křížová Marie, Rodopis Šrůmů z Orasic a Šliků z Dýbře v okrese Louny. Louny 1979
 Křížová Marie, Rodopis Houdů z Divic a Kozárů ze Smilovic. Louny 1980
 Křížová Marie, Rodokmen Křížů z Domoušic k datu 23.4. 1941. Louny 1976
 Křížová Marie, Rodokmen Křížů z Domoušic – větev cítolibská 1698–1976. Louny 1977
 Křížová Marie, Rodokmen Pázlerů z Ročova okr. Louny 1760–1976. Louny 1977
 Křížová Marie, Rodokmen Roezlů z Horoměřic a Sochorů z Vlčí. Louny 1979
 Křížová Marie, Rod Dapeciů, Frenzlů a Herynků. Louny 1981
 Křížová Marie, Rodopis Čapků a Mildorfů za Smolnice okr. Louny. Louny 1980
 Kyjovská Božena, Kronika rodu Kyjovských. Brno 1992
 Madar Jiří, Od Madara k Madarům. Praha 1999
 Madar Jiří, Druhý sjezd rodu Madarů. Vodňany 2000
 Morava Milan, Rodokmen Bodlákových a vývod autora. Žirovnice 2001
 Olbrich Ladislav, Rodové kořeny. Praha 2002
 Oliverius Miroslav, Rodokmen kladenské větve rodu Oliverius. Malé Kyšice 1993
 Oliverius Miroslav, Genus unum sumus (Jsme jeden rod, We Are of One Descent). Kniha o minulosti i přítomnosti nositelů příjmení Oliberius, Oliverius. Malé Kyšice 2005
 Podzimková M., Heršpické rody I., Heršpice 1996

- Prusík Jaromír, Rod Prusíků 1515–1970. Malé dějiny rodu. Praha 1970
 Pumperla Rostislav, Rodopis rodu Stojarů 1665–2001. 2002
 Pumprla Rostislav, Rodopis rodu Pumprlů a Pumperlů. Šumperk 2000
 Řepka Vojtěch, Doplněk ke Kronice potomků J. Hrnčíře od B. Rejhy. Praha 1994
 Saitl Vilém, Monografie rodu Vomášků ze Mšena 1635–1950. Strojopis, Dubeč 1950
 Sedláček Miroslav, Rodokmeny prarodičů, Praha – Podolí. Praha 1987
 Schlögl Radoslav, Rodokmen rodu Váně z Řetové čp. 107 u Ústí n. Orlicí. Praha 1970
 Schlögl Radoslav, Rodokmen rodu Stránský z Řetové čp. 102. Sítotisk, Praha 1977
 Schlögl Radoslav, Rodokmen rodu Schögl z Řetové čp. 48. Sítotisk, Praha 1976
 Sklenář Karel, Mládí Gabriely Roubalové a její umělecké počátky v Itálii. Praha 1980
 Skočková Hana, Genealogie jedné větve Kozlíků ze Mšena. Praha 1997
 Skočková Hana, Mládí sní – stáří vzpomíná (JUDr. Vladimír Kozlík). Praha 1997
 Skočková Hana, Kronika rodu Jahnů. Praha 1996
 Skočková Hana, Genealogie jedné větve Jahnů z Oseckého domu. Praha 1996
 Skočková Hana, Rod Staňků z Černýše. Praha 2001
 Skočková Hana, Rod Řepů z Netvořicka. Praha 2001
 Skočková Hana, Rody ze Žebráku – Hózl, Lokaj, Pistorius. Praha 2001
 Skočková Hana, Rod Skoček z Poličné. Praha 2002
 Skočková Hana, Rody Kubelík, Vodička, Okenfus, původně z Neveklova. Praha 2003
 Smíšek František, Rodokmen Smíšků. Praha 2002
 Stejskal Dalibor, Rod Vesecký z Vesce. Druhý díl, hlavní větev 1530–1572. Vesec 1949
 Šajtar Jaromír, Rodokmen Šajtarových a Leoše Janáčka. 1988
 Šilar F. a kol., Historie rodu Šilarova z Čermné. Horní Čermná 1988
 Škrabal Miroslav, Vývod z rodokmenu rodu Škrabalů. 1992
 Špinka Vladimír, Rod. Špinků. Němčice, J. Lhota, Ohaře, Bělušice. Praha 1992
 Štýbler Václav, Rod Š. – Mnichovo Hradiště. 2003
 Trmač Miloslav, Rod Ugartů na Moravě. Brno 1984
 Uhlík J., Rozrod Uhlíků, Třtice. Třtice 1989
 Valeček V., Rod a rodina F. Valečka z Mikolajic 185–1963. Mikolajice 1963
 Vejsada Jan, Vejsadové od roku 1620. Praha 2002
 Vesecká Alena, Stríčky z historie Veseckých z Vesce. Vesec 2000
 Vesečtí, Vůně domova. Kronika rodu. Vesec 1987
 Věcovský Stanislav, Sága české větve italského rodu de Giorgi. B. d.

Věšín František, Bouchalové v Jílovém. Emanuel Bouchal. Praha 1945

Vilímek Ivan, Rodopisná práce – Vilímkovi. 2002

Vinařové O. a J., 500 let Vinařů (plus rodokmen a dodatky). Koloděje 1994

Voldánová Helena, Rodopisná práce. Rody Voldán, Zeiner, Baloun, Bavor, Najbrt, Plundr, Řezáč, Suchan, Švejnoch, Vachuta, Zajíc, Zenker (obsahuje 21 rozrodů a 1 tablo ascendentů rodu Voldán). Praha 2001

Zmek Vladimír, Rodopisná práce – Zmekovi. 2002

Zvěřina František, K rodopisu Zvěřinů na Vysočině. Jihlava 1946

Miloslav Trnka

Oznámení

Byli jsme požádáni ředitelem SOA Praha PhDr. Václavem Podaným, abychom v souvislosti s vydáním knihy „Kněžna Káča a Lamberkové v Čechách“ (viz.rec. GHJ 2–3/2003) upozornili, že v knize použité kopie rodných listů nepocházejí z fondů SOA Praha, nebyly tímto archivem ověřeny a jedná se tedy o prokazatelné padělky, od nichž se archiv distancuje.

Jan Podhola

ANOTACE, RECENZE, ZAJÍMAVOSTI

Výsledky bádání a osvětové praxe

Snad každý badatel se setkal při studiu s omyly, nepřesnostmi a neúplnostmi v encyklopedických publikacích. Mladší autoři opisují chybné údaje od starších a občas přidávají další nepřesnosti. Osvětoví pracovníci, kteří nekriticky přebírají encyklopedická fakta a nedovedou nebo nemohou si ověřit údaje v archivních pramenech, snižují význam sledovaných pamětihodností v očích veřejnosti. Není ani dobré, když badatel – „odhalitel“ omylů si nechá vše pro sebe. Snad k nejhorší kategorii patří „obránci“ omylů – patrně z pohodlnosti, setrvačnosti, či z uražené ješitnosti, že na to z jakéhokoliv důvodu nepřišli sami...

Při své badatelské a osvětové činnosti jsem se například setkal s neuvěřitelnou neochotou opravit omyl ve věci data narození inženýra Jana Pernera. Ani v jedné encyklopedii není jeho správné nebo úplné datum narození – čtvrtek 7. září 1815. F. L. Rieger byl přítelem Pernera, a přesto ani v jeho Naučném slovníku to není v pořádku.

Až po třináctiletém usilování (1987–2000) se mi podařilo přesvědčit představitele Pernerova rodiště (Bratčice u Čáslavi), aby dle mých pokynů nechali opravit pamětní desku z roku 1936.

Pamětní deska Jana Pernera z roku 1936 na rodném mlýně v Bratčicích. Již s opraveným datem narození v roce 2000.

Rodný dům Jana Pernera v Bratčicích. Autor (vlevo) s potomky Pernerova bratra Antonína

V Pardubicích to trvalo ještě o pět let déle. Na Pernerově úmrtním místě byla osazena nová pamětní deska koncem června 2005 se správným datem. Nahradila starou z roku 1954 s chybným datem (7.7.1815).

Tak byl odstraněn následek povrchního studia v Knize narozených na faře v Potěhách, který má na svědomí „badatel“ František Vrtátko^{1/}, vzdálený Pernerův příbuzný a jeho publikace „O Janu Pernerovi a počátkové československého a ruského železnictví“ z roku 1919.

Je zajímavé, že někde nešvar přetrvává přes mé snahy dále. V neděli 3. července 2005 vzpomínala ČT 1 ve svém Kalendáriu Jana Pernera. Ale opět s chybným datem narození, ač jsem na přání paní vedoucí tvůrčího týmu předal písemně správná data již roku 1997.

Jiným případem je skutečnost, že někteří majitelé objektů, kde je umístěna pamětní deska, nevědí téměř nic o připomínaných osobnostech. Tak to je na nádraží v Kolíně, a bylo to i ve Vídni, kde ve vstupní hale české školy (Sebastianplatz 3) upoutává pozornost vkusná deska s tím, že se jedná o školu dr. Jiljí Jahna. Nedostatek byl odstraněn, když na žádost ředitelky školy jsem doručil potřebné údaje o Jahnovi, získané v SOkA Pardubice a v Pedagogickém muzeu J. A. Komenského.

Zůstáváme ve Vídni. U tamní radnice je od roku 1926 busta na podstavci z bílého mramoru věnovaná věhlasnému vynálezci a mysliteli Josefu Popperu-Lynkeusovi (1838–1921).

Jeho dílo je dodnes aktuální a zaměřená sympozia celého světa. Stojí tu tiše jako jediný náš krajan mezi slavnými sousošími. O adventní Vídni

je tu velice rušno. Prodejní stánky se tisknou těsně k němu. Lidé bez omluvy o něj klopýtají. Ale ví někdo, kdo to byl a proč tu je? Snad by měl pomoci můj dopis zveřejněný v časopisu našich krajanů.

**Busta Josepha Poppera - Lynkeuse
v Rathausparku ve Vídni**

Konečně Vídeň do třetice a opět ve třetím vídeňském okrese (obvodu). Je tu ulice s názvem Schnirchgasse. Když jsem před časem mluvil se spisovatelkou, která připravovala knihu faktů o české Vídni, byla přesvědčená, že ten název je na počest sochaře a spoluzakladatele vídeňského Sokola Bohuslava Schnircha. Skutečnost je však taková, že se jedná o jeho strýce

Bedřicha (Friedricha), rodáka z Pátku nad Ohří, který stavěl mj. první stabilní železniční most přes Dunaj a zemřel ve Vídni koncem roku 1868.

Někdy také existuje neochota zveřejňovat údaje, které by vyplňovaly bílá místa profilu významné osobnosti ve vztahu k regionu. Ač občas uveřejňuji články v kulturních rubrikách regionálních novin, tentokrát mi byl můj příspěvek „Hradecké roky Karla Čapka“ vrácen po několika odkladech. Jednalo se o sté výročí vyloučení Čapka ze studia na gymnáziu.

Můj osobní vztah k této problematice byl posílen skutečností, že tamním Čapkovým spolužákem byl můj pozdější pan řídící Jaroslav Sobotka z válečných let 1939–1941.

Poznámky:

^{1/} F. Vrtátko brojil i proti Masarykově republice a organizoval „vzpouru“ s cílem zavést u nás vládu ruského cara... K tomu poznamenává týdeník Středočeské hlasy z 11.2.1921: „Kdyby tak nebožtík Perner vstal a přečetl si kapitoly svého příbuzného JUC. Fr. Vrtátka, ten jistě by vzal svou sáhovku, kterou ty české a ruské dráhy vyměřoval, aby mu po zásluze naměřil“.

Jaroslav Formánek

Časopis Rodopisná revue

Od roku 1999 vychází pravidelně 4x ročně časopis Rodopisná revue. Vychází vždy 1. den v měsíci březnu, červnu, září a prosinci. Zatím tedy vyšlo již 29 sešitů plných rodopisných článků. Časopis vydává Historický spolek v Českých Budějovicích a sestavují ho v Praze manželé Miloslav a Bohumila Trnkovi. Původně byl zajímavý časopis zaměřen jen na genealogii jižních Čech, ale se vzrůstající oblibou se rozšířil na celou naši republiku.

O časopisu Rodopisná revue, všechny obsahy dosud vydaných časopisů, ale i o tom co se do časopisu již nevešlo, se můžete více dozvědět na internetových stránkách: www.volny.cz/trnkas/Rodorevue.htm. Případně stačí do kteréhokoli vyhledávače zadat název časopisu: Rodopisná revue.

Obsah prvního letošního čísla vydaného 1. března 2006:

Blanka Větrovcová
Rodopisná internetová společnost
red. Pozůstalost Augusta Sedláčka
Jan Ant. Mager
Příjmení osadníků farnosti Lštění roku 1818
Richard Hrdlička
Francouzští emigranti na Táborsku
red.
Cyklus českobudějovických rozhlasových pořadů Kořeny
Antonín Nikendey
Malé biografie z loveckého zámku Ohrada: Jan Ježek (1887 – 1953)

Alois Sassmann

Erby donátorů na obrazech novohradské klášterní galerie

Marta Hlupá

Povídání u Kollerů

Miloslav Trnka

Pozdrav z Horních a Dolních Chrášťan

Pavel Koblasa

Ledenický grunt číslo 66

Michal Flegl

Rod Dyků – pokračování lesnické tradice

Jan Ant. Mager

170 let od narození Tomáše Slunečka (1836 – 1917)

Alexandra Blodigová –

Jan Kahuda

Archiv Školského spolku Komenský ve Vidni

Miloslav Trnka

Kapitoly z minulosti Kvildy (referát o knížce J. Vávrové)

Hana Skočková

Hvězdná desetina vteřiny

Evelyn Krenek Fergle

Ozvěny rozhovorů s mojí matkou

Jiří Ošanec

Úsovští předci Johna Kerryho

Novinky jihočeské regionální literatury (Daniel Kovář)

Dokumenty, které nezapadnou

11. heraldický dopis, červenec 1944 (Josef Milde)

Martin Slaboch

Za všechno může Martin Trnka

Druhá velká líheň Trnků v Pošumaví hned po jihočeských Lhenicích byla před třemi sty lety také na Klatovsku. Tvořily ji vsi Nezdice, Borovy, Žihobce, Sobětice a královské horní město Montes Mariani, neboli Hory Matky Boží. Všude Trnků jak naseto.

Ve staré soudní agendě o lesním pychu z roku 1673 je zapsán jeden z nich – Adam Trnka, jako „nový škůdce lesa“ ze Sobětic. Nebyl žádný troškař. Často býval lesníky přistižen, jak nakládá metrové dřevo na svůj vůz. Jak vyplývá ze zápisu, Adam ctil pravidlo, že chytit se nechá jenom vůl. Správce lesa s pomocníky také opravdu jeho voly z potahu zajali a hnali do Klatov, kde je „arestýrovali“. Naopak tamní vrchnost nezaváhala a o 5 let později (1678) je týž Adam Trnka v úředních zápisech uváděn jako panský polesný ...

Ale vraťme se do prácheňského kraje, abych vysvětlil název svého článku a zmínil, že cca padesátka současných Trnků ve Lhenicích na Prachaticku k sobě odedávna patří. Ano, už od dob třicetileté války 1618 – 1648, kdy všichni zdejší obyvatelé nejednou krutě trpěli pro věrnost císaři – legálnímu panovníkovi, osamoceni v okolí, ovládaném stavovskými posádkami.

Už pár generací se u nás doma traduje, že praotcem a pramáti pražsko-táborské expanze našeho příjmení na jih do Lhenic byli manželé **Martin Trnka** (1637–1700) s **Kateřinou**, ro-

dem **Jedličkovou** (1640–1719). Rodopisným dokladem toho je i jejich svaatební smlouva z 9.10.1662, dodnes uložená ve Státním okresním archivu Prachatice. Opis smlouvy mi pořídil PhDr. Václav Starý, emeritní ředitel tohoto archivu, jemuž vděčím i za spoustu jiných poznatků k nejstarším dějinám lhenických Trnků. Text dokumentu je následující:

Leta Páně 1662, jenž jest 9. dne Octobris, staly se smlouvy svadební, celý, dobrovolný a dokonalý mezi poctivým mládencem Martinem Trnkou jakožto ženichem z strany jedné a poctivou pannou Kateřinou, vlastní dcerou pozůstalým sirotkem po dobré paměti neboštíkovi Pavlovi Jedličkovi, sousedu a spoluradním městys tohoto Lhenic, jakožto pannou nevěstou z strany druhé a to takové.

Berouce sobě týž poctivý mládenec Martin Trnka tůž poctivou pannu Kateřinu za svou bohda budoucí manželku od datum stvrzení manželského skrze dvojčtihodného kněze Jana Libertina, správce církevního, ji za plnomocnou hospodyni co mu koliv Pán Bůh dáti ráčil a statečku jmíti může s tím se vším se svou nejmilejší chotí společně.

Předně řemeslo své, v padesáti kopách míšenských pár bejků, díl rovný vedle jiných dětí. Z téhož pak jmenovaného dílu panně Kateřině jakožto manželce své milé do dne do roka kdyby ho Pán Bůh skrze smrt časnou z tohoto světa povolati ráčil, dvaceti kop míšenských jí věnuje. Takové peníze pak po

čtyřech kopách míšenských do vyplnění summy každoročně od držitele statku pořádně mimo všech jiných nápadníků placené jí býti mají.

Dále jestliže by jeho Pán Bůh z tohoto světa povolati ráčil a nekšaftoval, tehdy pro nápad přátel svých z téhož dílu svého vymíňuje dvaceti kop míšenských slovnitý muž pan Šimon Trnka jakožto vlastní otec, považujíc poslušnost Martina syna svého, kterouž jest on jemu vždycky činil tehdy z lásky otcovské. Jestli by /se/ srovnati nemohli, za tůž poslušnost napřed před jinými dětmi deset kop míšenských ku pomoci se jemu dáti zavazuje a jí k sobě do statečku svého za vlastní jeho za syna a jí za dceru přivínuje a přijímá a pokudž jeho vážnosti, poslušnosti předcházeti budou, tehdy kdyby jeho P. Bůh z tohoto světa skrze smrt časnou povolati ráčil, žádnému jinému nic toliko Martinovi synu svému a manželce jeho jim hospodářství poroučí a vzdává.

Naproti tomu táž poctivá panna Kateřina berouce sobě téhož Martina Trnku choti svého za prvního a věrného manžela jemu předně poctivost, kteráž nad stříbro zlato dražší jest, věrnost, lásku, upřímnost manželskou předně věnuje a dále jí co jí koliv dle rozvržení p. purkmistra, pánův dle kněh městských nápadu po dobré paměti panu otci jejím přijde, totiž padesáti osum kop míšenských. Z takového dílu ona Martinovi, manželce svému do dne do roka třidceti kop míšenských věnuje, kteréž jemu vejrunkovně placené býti mají.

stáváme často jen barevné popisy znaků, převzaté z literatury nebo vypátrané v archivních pramenech (někde odkazy na zdroje barevného popisu chybí). Úskalí tohoto postupu je zvláště patrné při popisu náhrobníku č. 43 novoměstského měšťana Mikuláše Vojtěcha Pavlovského († 1666). Namísto žádoucího a nepochybně objeveného, ale bohužel chybějícího popisu v kameni provedeného měšťanova znaku mu autor mechanicky „přidělí“ a barevně popíše znak vážené moravsko-polské rodiny Pavlovských z Pavlovic. S tímto rytířským a posléze panským rodem má však náš „novoměstský“ Pavlovský společné skutečně pouze příjmení.

Dodejme ještě, že neurčený náhrobník č. 40 patří Janu Václavu z Řásné, původem z kutnohorské patricijské rodiny. Ten se v roce 1592 oženil s Kateřinou Kocourovou a žil na Novém Městě pražském.

Důkazem, že heraldika devatenáctého století již dávno nezůstává na okraji badatelského zájmu, mohou být další dva články uveřejněné v ročence: *Gothajské almanachy jako heraldický pramen* (autor Vladimír Pouzar) a *Zdarma nebo za peníze? Šlechtické tituly a jejich udílení v Rakousku-Uhersku* (Jan Županič). Církevní heraldice je věnována stat' Pavla R. Pokorného *Litoměřičtí biskupové a jejich znaky*, která přináší stručné životopisy litoměřických prelátů a popisy jejich znaků od založení biskupství až do současné doby. Kresbami znaků doprovodil Stanislav Kasík.

Dobu vrcholného středověku nám přibližuje rozsáhlá stat' Stanislava Hošťálka *Přemysl Otakar I. a heraldika v jeho době*. Z menších článků připomeňme alespoň dvě ohlédnutí za vzácnými kolegy, kteří nedávno navždy opustili naše řady – za Emilem Konipáskem a Mojmírem Chromým.

Heraldická ročenka 2005, vydala Heraldická společnost v Praze, redaktor Jan Loch.

Jan Oulík

Moravská genealogická a heraldická společnost se snaží odstranit skluz ve vydávání svého časopisu a tak začátkem minulého roku vydala ročník 2004. Z obsahu lze jmenovat články o brněnské rodině Bauerů a vzniku brněnského výstaviště od Dagmar Černouškové, o získání šlechtických titulů lipnickými židy Gutmanny od Aleše Zářického, o komunální heraldice v českých zemích v letech 1848–1918 od Stanislava Mikuleho, ad. Z materiálů pokračují Česká heraldická zastavení v Římě II od T. Krejčíka, několik poznámek k rodu Salis-Zizer od Františka Píchy, apod. Nechybí pochopitelně soupis charakteristik rodiných kronik, kterým se dlouhodobě věnuje Božena Kyjovská, ani diskuse o krajských znacích a praporech od Stanislava Kasíka. Závěr je věnován zprávám a recenzím, aby časopis končil zprávou o činnosti společnosti.

Genealogické a heraldické informace 2004, časopis Moravské genealogické a heraldické společnosti, Brno 2005, brož., stran 128, pro členy společnosti

Jan Podhola

V loňském roce se podařilo Klubu pro českou heraldiku a genealogii vydat pouze jedno dvoučíslo časopisu, které obsahuje řadu kratších článků věnovaných především šlechtické tematice, např. Aleš Vřešťovský z Házmburka od Jiřího Háse, Vlkové z Kvítкова od Miloše Vlka, vladkyové z Kačice od Lukáše Vytlačila nebo hraběcí rody ve světle salbuchů od Jana Županiče. Oddíl zpráv je věnován především vzpomínkám ať již na Jana s.p. Nádherného z Borutína nebo zemřelého heraldika Emila Konopáska. Závěr je jako tradičně věnován recenzím vydané literatury. Druhé dvoučíslo vyšlo až začátkem tohoto roku. Obsahuje především galerii heraldiků-kreslířů, kteří se podíleli svými pracemi na proběhlé výstavě „Erby 2005“ a především obsáhlou práci Jana Županiče o renobilitacích a problému šlechtictví na konci rakousko-uherské monarchie. Velice poutavý obsah je však narušován chybějícími slovy nebo zpřeházenými větami a ukazuje na neprováděnou nebo nedostatečně prováděnou korekturu, která ve svém důsledku snižuje čtivost článku. Rovněž nevýraznost doprovodných erbů je spíše zkouškou ostrosti zraku než heraldickým potěšením. Číslo je tradičně

zakončeno několika recenzemi vydané literatury.

Heraldika a genealogie 1-2/2004, 3-4/2005 časopis Klubu pro českou heraldiku a genealogii, Praha 2005, brož., str. 128 a 79, pro členy klubu

Jan Podhola

S tejně jako v předchozích letech vydala dvě čísla svého časopisu Slovenské genealogické a heraldické společnosti. Z článků je třeba upozornit zejména na článek Libora Bernáta o studentech jeziuitského gymnasia v Trenčíně ve světle školní matriky 1655–1775 nebo i z našich GHL známého Jaroslava Perníše o místech posledního odpočinku příslušníků královského rodu na uherském trůně Anjou. Kromě dalších zajímavých článků věnovaných rodopisu i heraldice obsahuje č. 2 dodatečné přání k životnímu jubileu prof. Jozefa Nováka i bibliografii jeho prací. Tradičně nechybí část recenzí a anotací a v závěru vyhlášení již 5. ročníku o nejlepší genealogickou práci.

Genealogicko-heraldický Hlas 1/2005 a 2/2005, časopis Slovenské genealogické a heraldické společnosti, Martin 2005, brož., str. 80 a 72, pro členy společnosti

Jan Podhola

HLEDÁ SE...

Můžete poskytnout okopírované, příp. oskenované dopisy a polní poštu na frontu, z fronty, ze zajetí apod. (1. světová válka) pro zpracování jiného pohledu na tuto část naší historie. Pokud můžete pomoci, předem děkuji.

Petr Kokaisl, Prapořiště 11, 345 06 Kdyně. E-mail: kokaisl@post.cz

Hledám informace k rodu Červený (Týnec u Klatov a Klatovsko) a rodu Brabec (Klatovy). Děkuji. Petra Červená, Vaňkova 349, 339 01 Klatovy. E-mail: ferdicek@centrum.cz

Pátrám po záznamu svatby Matěje Smetany (otec Bedřicha Smetany, syn Václava Smetany a Ludmily Strunkové) z Dohalic u Sádové s druhou nevěstou Johannou kolem r. 1726. Pro dosud nenalezený záznam svatby není u Johanny známo ani příjmení, ani místo narození. Problém se pokusili řešit již Dr. Zd. Nejedlý, Dr. V. Holzknecht, Mgr. V. Hořejš, MKS Nechanice, Památník B. Smetany v Litomyšli, Smetanův památník v Růžkových Lhoticích, Smetanovo muzeum v Praze či jednotliví smetanovští badatelé, bohužel dosud bez úspěchu.

Rád bych věřil, že toto bílé místo v rodě Bedřicha Smetany se podaří rodopisné badatelské veřejnosti odstranit.

O případné informace prosím na adresu:

Jaromír Holubička, Podskalí 260, 512 06 Benešov u Semil nebo ČGHSP, Fantova 1784/28, 155 00 Praha 13

Úřední hodiny v místnosti Společnosti:

každé pondělí od 15,00 do 17,00 hodin (kromě měsíců července a srpna).

Knihovna v místnosti Společnosti:

každé první úterý v měsíci od 17,15 do 19,00 hodin (kromě měsíců července a srpna).

Autoři tohoto čísla:

Mgr. Jan Olejník, Státní okresní archiv Strakonice, Smetanova 351, 386 01 Strakonice

JUDr. Marek Starý Ph.D., Západočeská univerzita v Plzni, fakulta právnická,

katedra právních dějin, Americká 42, 306 14 Plzeň

Prof. MVDr. Vladimír Benda DrSc, Ústav biochemie a mikrobiologie,

VŠCHT Praha, Technická 5, 166 28 Praha 6

RNDr. Kristián Koubek DrSc., Ostrovní 8, 110 00 Praha 1

Ing. Václav Hásek, Čerchovská 6, 120 00 Praha 2

Genealogické a heraldické listy, ročník XXVI., číslo 1/2006

Pro své členy vydává

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze

Fantova 1784, Praha 5, 155 00, tel.: 251 613 490

http://www.genealogie.cz, e-mail: cghsp@email.cz

Bankovní spojení: 108696177/0300 (ČSOB), 122991359/0800 (ČS)

Odběr časopisu je vázán na zaplacení členského příspěvku.

Za původnost a obsah článků ručí autoři.

Připravuje redakční rada ve složení:

Vedoucí redaktor: Ing. Mgr. Martin Slaboch

PhDr. Jaroslava Honcová CSc., PhDr. Vladimíra Hradecká, Mgr. Jan Kahuda a Ing. Jan Oulík

Jazykové korektury: PhDr. Jan Podhola

Uzávěrka: únor 2006 – dáno do tisku v březnu 2006 – Počet výtisků: 900

ISSN 1212-9631

Grafická úprava a tisk: Tiskárna Gemmapress, spol. s r. o., Kubrova 27, 252 16 Nučice
Časopis je evidován u Ministerstva kultury České republiky pod číslem MK ČR E 15 903.